

Iudæi su-
perbi.

ab honore decidamus, maximè qui superbia laborant, ne à reputatione decident, & aliquam patiantur iniuriam, cauent: proponit parabolam qua ostendit posse ab opinione decidere, qui se exaltare studet. Superbus inuitatus ad nuptias, Iudæi sunt quos dominus ipse inuitauit veniens ad illos, quem non receperunt. In propria venit (inquit beatus Ioan.) & sui eum non receperunt. Et beatus apostolus Paulus Ro. 15. ait, Dico enim Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrū. Vnde & Matt. 15. legimus dominum dixisse mulieri Chananæ, Non sum missus, nisi ad oues quæ perierunt domo Israel. Hi voluerunt recumbere in primo loco superbia sua, & contigit illis quod in parabola dicitur, *Recumbe in nouissimo loco, ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo, & veniens is qui te & illum vocauit, dicat tibi, Da huic locum: & tunc incipies cum rubore nouissimum locum tenere.* Illi enim de mensa Moyfi satiati, & primum locum superbè tenentes postremò deiecti sunt, & datus est primus locus gentibus, quibus dicitur à beato apostolo Paulo loco superius citato, Gentes autè super misericordia honorare Deū, quem admodum scriptū est, Propterea confitebor tibi in gentibus domine, & nomini tuo cātabo. Et iterum dicit, Letamini gentes cum plebe eius. Et iterū, Laudate omnes gentes dominum, & magnificate eum omnes populi. Et rursum Isaias ait, Erit radix Iesse, & qui ex-

urget regere gentes, in eum gentes sperabūt. Omnia hæc apostolus inducit, vt qui ex gentibus descendimus tanquam sedentes in tenebris & ymbra mortis, & in loco nouissimo, super misericordia laudemus Deum nostrum, qui cū longè essemus facti sumus propè, & cū essemus nouissimi facti sumus primi, & Iudæi perfidi facti sunt nouissimi: qui quidem habuerunt dominum ministrū suum, qui illos docuit, monuit, terruit, scripturas interpretatus est, miracula fecit, & omnia cōpleuit quæ scripta erant in lege Moyfi, & prophetis, & psalmis de Messia. Sed quod quærebat Israel, hoc non est consecutus, electio verò cōsecuta est. Ro. 11. Nihilominus tamen multi ex Israel crediderunt & salutem consecuti sunt. Nos vero, vt dicit apostolus ad Phil. 2. hæc audientes cum metu & tremore nostram operemur salutē. Cum metu (inquit) & tremore vestrā operamini salutem. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat. Ro. 11. Humilitatem igitur sectemur scientes superbia corruisse Luciferum cum angelis suis apostaticis, superbia primum parentem se nosq; omnes in hoc ærum nosum exilium relegasse: humilitate autem placuisse Deo qui illi placiti sunt à primo Abel iusto vsq; in finem mundi. Si enim nostri aspiciamus & consideremus miseram corporis naturam, & animæ nostræ conditionem, certè humiliabimur semper, & cū beato apostolo Petro nobis mutuo dicemus. 1. epistol. c. 5. Humiliamini igitur sub

Iudæis
nouissi-
mus.Humili-
tas com-
menda-
tur.Gentib⁹
datus est
primus
locus.

Vitæ ho-
minis
breuitas

Vita hu-
mana
misera.

subpotenti manu Dei, vt vos exaltet in tempore visitationis. Corpus namque nostram terrestre ex quatuor elementis formatum in seipso corruptionis & desitionis gerit principium. Sunt enim contraria inter se ipsa elementa, Ignis calidus est & siccus, aqua frigida & humida, aër calidus & humidus, terra frigida & sicca. Hæc inuicem contrariantur, & ad corruptionem tendit omne ex ipsis contrarijs inter se corpus formatum: deinde sequuntur ægri tudines, lassitudines, postremò autem breuitas vitæ, dicente Iob, Breues dies hominis sunt. Quis igitur est qui paucitatem dierum consideret, & agones & labores in his breuibus diebus innumerabiles, qui non humilietur vsque ad terræ centrum, & se puluerem considerans nihil aliud se dicat, quàm quod scriptum est, Homo breui viuens tempore repletur multis miserijs. Quòd si ad hæc addamus quotidianarum necessitatum nostrarum, cibi, potus, somni, & aliorum miseriarum cum mulam, meritò non iam tanquam puluis, sed tanquam putredo & sterquilinum humiliabimur, & purgamentis seculi nos comparabimus. Anima verò cum à Deo Opt. Max. sit creata, & factura ei⁹ sit, ex nihilo producta sola Dei voluntate, solo iussu nata, cum omnia quæ accepit, ab ipso domino acceperit, & à se non habeat quicquam: quid poterit gloriari, quid eleuari, quid exaltari aduersus illum qui se fecit, qui se ex nihilo creauit? Recumbamus igitur amici in nouissimo loco, vt qui creauit nos

(du)

dicat nobis, Ascende superius, & tunc erit nobis honor coram omni populo electorum. Si autem superbi erimus, & in sublimi loco contra naturam nostram sedem locauerimus, dicetur nobis, Da huic locum: & tunc cum rubore immodè & cum maximo dolore habebimus nouissimum locum. Quoniam Deus eos qui se exaltant, humiliat, & qui se humiliant, exaltat, quemadmodum ipse ait, Qui se exaltauerit humiliabitur, & qui se humiliauerit exaltabitur. Quis sicut dominus Deus noster (inquit Dauid ps. 112.) qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra? Et ps. 137. Quoniam excelsus dominus, & humilia respicit, & alta à lōgè cognoscit. Nò dubium quin bonus Deus cuius natura bonitas est, non ita exaltaret humiles & superbos deijceret, nisi contra omnem creatæ naturæ conditionem esset superbia, nihilque ita proprium & naturæ consentaneum hominis & angelorum esset, quàm humilitas. Quoniam hæc est veritas pura naturæ creatæ cognoscere factorem suum, cognoscere deinde conditionem naturæ suæ, & gratum esse. Si enim benefactori tenemur rependere gratias, & abominabile est cōtra ipsum agere, multò magis tenemur Deo qui fecit, creauit, & redemit nos. Hanc dicunt virtutem sacri doctores esse omnium virtutum custodiam, quoniam hac cognoscimus Deum, cognoscimus nos, & quicquid boni in nobis est cognoscimus a Deo prouenire, sub cuius manum & protectione submittimur,

Superbia contraria est omni creatæ naturæ.

Humilitas omnium virtutum custodia.

vt

vt ipse custodiat in nobis castitatem, patientiam, fidem, spem, & charitatem, ipsamque insuper cognitionem qua ipsum & qua nos cognoscimus, vt sic in omnibus humiliemur, & subijciamur Deo, custodientes praecepta eius, & ipsi in omnibus semper gratias agentes per dominum nostrum Iesum Christum filium eius, cui cum ipso, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorū. Amē.

¶ *Tractatus. 164. in euangelium beati
Lucae ex cap. decimoquarto.*

Dicebat autem & ei qui se inuitauerat, *Cum facis prandium aut cœnam, noli vocare amicos tuos neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos, neque diuites, ne forte & ipsi reuident. & fiat tibi retributio. Sed cum facis conuiuium voca pauperes, debiles, claudos, & cœcos, & beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum.* Postquam erudiuit cæteros discumbentes dominus, & humilitatis sedem docuit, nunc ad se inuitantem pharisæum conuersus, ne inanis maneret sicut scriptum est, Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes, illum singulari instruxit doctrina, ne iterum pharisæorum & scribarum diuitum turbam inuitaret, & operam perderet & oleum. Ait ergo illi, *Cum facis prandium, aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres, neque cognatos, neque vicinos, neque amicos, neque di-*

uites. Quinque hic enumerantur hominum genera, quæ ad tria reduci possunt. Si enim ponamus in vno loco amicos & vicinos, quia etiam ipsi amici esse vicinitatis ratione censentur: in alio autem collocemus fratres & cognatos, quoniam sanguinis necessitate iunguntur: remanebunt in tertio locodiuites tantum. Itaque sanguine vel amicitia coniunctos, & diuites consulit dominus non esse vocandos, quoniam omne huiusmodi conuiuium carnale est, & nihil meriti habet apud Deum, cum ibi nihil charitatis inueniatur, sed carnalis amicitiae necessitudo, vel diuitum vana congregatio, vt & ipsi lautū & opiparum magnificent conuiuium, & inuitantem vanis laudibus extollant, alteraque die & ipsum reuident, vt ille vanas retribuatur inuitantibus laudes, & sic vento vtrique pleni, cum possent vitam vocando pauperes mereri æternam, inuitando diuites conuiuij meritum perdant. Omnia nostra opera vult dominus ad cœleste meritum dirigi, neque in aliquo vult demus locum gulæ, sed in omni opere nostro vult gratiam coram Deo inueniri. Vtinam dirigatur (inquit Dauid) viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Tūc non confundar, cum prospexero in omnibus mandatis tuis. Carnis igitur & sanguinis affectiones fugiamus, ad nihilum enim nobis proficit, nisi ad regnum cœleste amittendum. Nec negamus necessarijs nostris egentibus opus Deo acceptum esse, non lauta

*Opera
nostrā
ad mundana, sed
ad cœlestia dirigantur
merita,*

mensa, sed secundum eorum indigentiam providere. Iam enim tunc non propter sanguinem, sed propter Deum illis subuenimus, & cessat causa sententiæ domini, non enim cum egeant possunt nos reinvitare, sed nos sæpe illos. Nec tollit dominus egentes vicinos nostræ socios esse mensæ, quoniã iam tunc non vt nos reinvitent, sed tanquã elemosynam largientes inuitamus. Diuitum autè inuitatione qua ex parte excusum non inuenio, nisi aliquo fiat bono ad amicitia aliquam instituendã, vel ad pacem cõponendam, siue cum illos aliquius rei ad salutem animæ pertinentis volumus admonere, quod non aliàs commodè fieri potest, nisi prius cū illis familiaritatè ineamus. Aduertendũ tamen est, quoniam dñs hic præcipuè intentionem interiorè dirigit, *ne forte ipsi te reinvitent.* Cum autem aliqua alia ratio reeta & consentanea virtuti se obtulerit, non damnatur inuitatio diuitũ, consanguineorum, & amicorum. Nihilominus tamen cautè oportet viuere, cum de ijs omnibus quæ nobis leuia videntur, doctrinam habeamus euangelicam, & de ijs, nisi alio bono fine fiant, reddituri simus rationem. Quatuor deinde genera hominum docemur inuitare, *pauperes, debiles, claudos, & cæcos, quia (inquit) nõ habent tibi retribuere, retribuetur autem tibi in resurrectione iustorum.* Pauperes primo ponuntur loco, quoniam in omnibus his quatuor paupertas eligitur. Si enim cæcus, vel debilis, vel claudus esset diues, quales sunt multi in mundo,

iam eadem retributio expectaretur à diuite cæco, debili, vel claudos, quæ expectatur à diuite vidente, robusto, vel integro: & sic eadem vanitas esset in istis quæ in alijs. Sed oportet vt pauperes ad conuiuium eligantur, & cæci pauperes, & debiles pauperes, & claudi pauperes. Tunc enim non expectatur à talibus retributio, retribuetur autem tibi in resurrectione iustorum. Hæc Iob c. 31 enarrat se adimpleuisse dicens, Si negaui quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci, si comedi buccellam meam solus, & non comedit supillus ex ea: quia ab infantia mea creuit mecum miseratio, & de vtero matris meæ egressa est mecum, si despexi prætereuntem eo quòd non habuerit indumentum, & absque operimento pauperem, si non benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus est. Vnde & beatus apostolus Paulus ad Heb. 13. ait, Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Legimus namque Genesi. 18. Abraham suscepisse angelos Dei. Et Loth etiam Genesi. 19. & Thobiam. capit. 5. Et cum beatus apostolus Paulus. 1. Tim. 5. de electione viduarum de cõmuni mensa alendarum tractaret, hanc rationem præcepit inquiri dicens, Viduæ eligatur non minus sexaginta annorũ, quæ fuerit vnus viri vxor, in operibus bonis testimoniũ habes, si filios educavit si hospitio recepit, si factorũ pedes lauit.

Pro opere bono retributio non expectanda.

Hospitalitas commendatur.

Etiã de leuitibus doctrinã habeamus euangelicam.

Et

Et in eadem epist. c. 3. de episcopis creandis differens, inter cætera ait, Oportet episcopum sobrium esse, prudentem, pudicum, hospitalem. Omnis scriptura proculdubio charitatem commendat proximorum & hospitalitatem, & ad conuiuium adducere pauperes, retribuetur enim talibus conuiuium & hospitalitas in resurrectione iustorum. Disperfit (inquit David ps. 111.) dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Credebant pharisæi resurrectionem futuram, ideò dominus illis dixit bonorum operum retributionem in resurrectione iustorum futuram. Mirum hoc in illis & in nobis qui cum credamus resurrectionem futuram, nihil de ea cogitamus, & conuiuia nostra non pauperibus, sed diuitibus, non cæcis, sed videntibus, non claudis, sed sanis exhibemus: ita enim uero carni & sanguini inseruimus, ut penè nulla, aut certè rara nobis sit egenorum cura. Qua de causa nos filios huius seculi operibus esse ostendimus, cum filij adoptionis Dei simus, & vitam expectemus futuram. Parcat Deus parentibus nostris qui à natiuitate nos tales esse verbo & exemplo docent, semper suadentes fidem, nunquam suadentes bonos mores, immò sæpe contradicentes. Cum nos vanitatibus nutriant, fœdam concupiscentiam non carpunt, diuitias amare, honores ambire, superbos esse permittunt, iniuriam retaliare suadent, & ijs similia: quibus enutriti paruuli auita quadam regula nec prædicationibus, neq; alijs bonis consilijs à vitijs

auerti possumus. Dominus autem non ster Iesus Christus ne aliquod ad salutem requisitum maneret intactum, in hoc suo conuiuante pharisæo exemplum nobis charitatis impendendæ pauperibus reliquit, & quos suscipere hospitio debeamus edocuit, ut sic facientibus nobis retribuatur in resurrectione iustorum gratia eius, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 165. in euangelium beati
Luca ex cap. decimoquarto.*

HÆc cum audisset quidam de simul decumbentibus dixit illi, Beatus qui manducabit panem in regno Dei. At ipse dixit ei, Homo quidam fecit cœnam magnam, & uocauit multos. Et misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis ut uenirent, quia iam parata sunt omnia. Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei, Villam emi, & necesse habeo exire & uidere illam: rogo te habere me excusatum. Et alter dixit, Iuga boum emi quinque, & eo probare illa, rogo te habere me excusatum. Et alius dixit, Uxorem duxi & ideo non possum uenire. Et reuersus seruus nuntiauit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo, Exi cito in plateas, & vicos ciuitatis, & pauperes, & debiles, & cæcos, & claudos introduce huc. Et ait seruus, Domine factum est ut imperasti, & adhuc locus est. Et ait dominus seruo, Exi in vias & sepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui uocati sunt, gustabit cœnam meam. Motus

Parentium
negligens
& mala
educatio
liberorum.

quidam ex discumbentib⁹ in domo pharisei, audiens verba domini de retributione eorum qui in pauperes, debiles, & cæcos impendunt convivia sua, ait, *Beatus qui manducabit panem in regno Dei.* Forte hic est ex illis qui inter nos audito verbo Dei suspirant, & concionatorem laudant, & concionem extollunt, & eos qui saluantur, benedicunt, ipsi verò nihil horum faciunt. Et si aliquem viderint religionē ingredi, vel Dei mandata custodire, aiunt, Beatus ille qui talia facit, nihilominus ipsi nihil horum faciunt. Hoc idem suspicamur de hoc phariseo vel scriba qui dixit audito verbo domini, *Beatus qui manducabit panem in regno Dei,* eo quòd dominus continuo subiunxerit parabolam de inuitatis nolentibus venire ad paratam sibi cœnam, quorum loco alij sunt vocati. Per quod dominus suspirantes & nihil facientes ex ijs quæ dicebant, scribas & phariseos excludendos esse, cum cæteris qui in sua permanserunt infidelitate Iudæis, & eorum loco cæcos, & claudos, debiles, & pauperes qui neque legem, neque prophetas acceperant, patres nostros gentiles esse sufficiens, vocandos, & recipiendos in regnum cœlorum. Magna utique cœna hæc, magnum etiam prandium in hoc idem propositum dominus ostendit pro nostra factum esse salute Matth. c. 22. quæ & si diuincta parabola, eundem tamen redit sensum, vocationis scilicet gentium, & reprobationis Iudæorum. Cæterum illa Matthæi similitudo, ad adu-

tum domini refertur, hæc ad præmiū recipiendum in gloria. Neque maior potest esse cœna quàm illa quam præparauit Deus ijs qui diligunt illum. Vel si velimus possumus & hanc reducere ad eam quam dominus celebravit vltimam sacratissimam cœnam ante passionem suam cum discipulis suis, in qua corporis sui & sanguinis mysteria instituit: quoniã quando hanc similitudinē proposuit ad huc celebranda erat. Ad quod conuiuium & cœnam celeberrimam vocauit oēs credentes, quam despexerunt Iudæi vnà cū e⁹ celebratore & authore Christo dño: gentes vero admixtæ sunt, quæ vsq; in hunc diem hoc diuinissimo vtuntur, & fruuntur sacramento ad salutē animarū suarum. Vocati sunt igitur primo Iudæi qui neq; ad hanc, neq; ad perennem gloriæ cœnam voluerunt venire, sed excusationes quæsierunt in peccatis, dicentes illorum quidam, *Villā emi, & necesse habeo exire & videre illam.* Alij, *Iuga bouū emi quinque, & eo probare illa, rogo te habe me excusatum.* Alij, *Uxorem duxi, non possum venire.* Hi non rogauerunt seruum vt se haberet excusatos, sed causam non veniendi expresserunt dicentes, non possum venire. Aduertedū igitur est, quòd etiã si parabola de vno se excusante loquatur, oēs quotquot hanc excusationē opponūt sub vno hoc intelligi. Eadem causa, eademque ratio est eorum qui respuunt domini cœnam præsentem, & futuram, si non veniendi est eadē culpa, idēq; peccatū. Diuītū est villas emere, hi quippe occupati tēporalibus nō curant cœlestia.

Nimis

Laudantes probos & opera bona cum ipi sint ab his valde alieni.

Gentes ad cœnam salutis vocati, explosis omnino iudæis.

Iudeorū
p̄genēs
à natura
auarissi-
ma & lu-
cri cupi-
da.

Causa o-
dij iude-
orum in
Christū.

Nimis dediti fuere Iudæi & adhuc sunt temporalibus rebus, & huius transitori seculi diuitiarum amatores. Auara utique natio & lucri semper cupida. Hoc ad oculum nunc quoque cernimus, & in ijs qui adhuc Iudæi sunt, & in alijs qui ad baptismum ex hac proueniunt natione. Quod benè in libro Sap. c. 2. annotatum est, dum initium odij & inuidiæ contra dominum dicitur fuisse eo quòd eorum temporali lucro aduersabatur. Circunueniamus (inquiunt) iustum quoniam inutilis est nobis, & contrariū est operibus nostris. Inutilem Christum sentiebant enormibus lucris suis, quoniā carpebatur eo quòd expoliarent domos viduarum, & patri dicerent non esse subueniendum si templo votum donandi rem aliquam præcessisset, prout legitur Matt. 15. Nimis illos obcaecauit rerum temporalium prouentus: ideo hæc prima ponitur diuitū Iudæorū excusatio veniendi ad cœnā dñi. Secunda pauperū etiam primæ similis fuit, qui non vilas emunt, sed boues. Agricolaë etiā Iudæorum, & turbæ clamantes, Crucifige, crucifige eum, suę cupiditati temporalium ita adhæserunt, ut iustū & innocentem vocibus & magnis clamoribus crucifigi postularēt. Inerat illis sua cupiditas non perdendi fauorē principū sacerdotū, pharisæorū & scribarū, propter ea clamabāt ut edocti ab ipsis fuerāt, tāquam boues cornib⁹ impetentes eos qui sibi à præsepio scœnū tollūt, vel qui eos à virente prato abigunt. Tertia excusatio abominabilis eorū carnis concupiscētia

ponitur, qui nec dicunt, Rogo te habere me excusatum, sed, *Uxorem duxi, ideo non possum venire.* Qui autem (inquit apostolus. 1. Corinth. 7.) cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi quomodo placeat vxori, & diuisus est. Et paulo inferius, Quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi quomodo placeat viro. Si autem qui matrimonio iuncti sunt, excusationem (& si irrationabilem) dicunt se habere cum vocantur ad cœnam agni, quid facient foedi concubinarij, quorū non est fors in cœna domini: nam qui adhæret meretrici, longè est à Deo. De quibus beatus apostolus Paulus. 1. Corinth. 6. ait, Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis; Absit. An nescitis quoniam qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur? Matrimonio coniunctum legimus excusari, quamuis perperam facit qui excusationem querit non veniendi ad cœnam agni. Inuitatus & vocatus fuit hic qui se excusauit, non tamen legimus inuitatos fornicatores & adulteros quos iudicabit Deus ad Heb. 13. cōminari tamen illis dñm, nisi resipiscant, dā nationem æternam. Prout dominus Matth. 15, ait enumerans alia peccata, De corde exeunt cogitationes malę, homicidia, adulteria, fornicationes. Et in lege cautū est negatiuo præcepto, Non moechaberis. Et dominus Matt. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendū eā, iam moechatus est in corde suo. Hęc sepe

Scortato-
res lon-
gè à Deo
abstunt,

Adulter-
ros et for-
nicato-
res iudi-
cabit de⁹

repetit Diu^s Paulus. i. Corinth. 6. & 11. Eph. 5. Coloff. 3. Gal. 5. i. Theff. 4. Et in primo concilio apostolorum Act. 15. sancitum est, Vt abstinence vos à fornicatione. Hoc existimamus peccatum quo prouocatus est Deus ad diluuium super terrā fundendū, quo nulla super fuit caro viuēs exceptis ijs qui in arca seruati sunt. Cum enim Gen. 6. diluuiū scribitur, primum peccatum ponitur commixtio virorum & foeminarū. Cumq; (inquit) cœpissent homines multiplicari super terrā, & filias procreassent, videntes filij Dei filias hominū quod essent pulchræ, acceperunt sibi vxores ex omnib⁹ quas elegerant. Dixitq; Deus, Non permanebit spiritus meus in homine in æternū, quia caro est. Grande peccatū nimis cōstat fuisse hoc quod dicitur, Acceperūt sibi vxores, cum continuò ira Dei illos disperdere decreuerit, neq; aliud peccatum subiungitur propter quod dñs sententiam illam protulerit, Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Vnde communiter dicitur filios Seth accessisse ad filias Cain, quod dicitur prohibitū fuisse ab ipso Seth. Quod autem nos verius existimam⁹ est, quod infra subditur, Omnis quippe caro corruerat viā suam super terrā: hoc est, oēs tam viros, quam foeminas libidine fuisse corruptos, & vnumquēq; vas suum passionibus ignominie tradidisse, ita vt ad quamcuq; quis voluisset accederet, & illa cuiuscuq; appetisset viro succumberet, neq; matrimonij legem seruarent, sed sicut equus & mulus quibus non est

intellectus, vnusquisq; prohibito abuteretur quacunq; & vna quæque quocunq;, & quodcunq; venisset in mentem abominabile, illud ageret vnusquisque. Vnde etiam subditur, Et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore. Sed quoniam de hoc peccato se obtulit sermo, duo consideranda sunt, siquidem à filijs huius seculi carnalibus vitijs deditis hoc excusatur vitium, dum dicunt hoc peccatum fragilitatis esse & venia dignum, quod caro assiduè concupiscat aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnē, & hæc duo sibi mutuo aduersentur in homine. Quibus satis esset respondere Deum non præcepisse impossibilia, sed rationabilia, & quæ ipsius gratia adimpleri possint, sed praua nos corrumpente consuetudine difficilia videri. Qui enim volunt corpori complacere, nolunt quequam remedij adhibere. Habet namq; carnalis concupiscentia medicamenta sua, quæ si adhibeantur, & parisi ne labantur, & lapsis vt resurgāt, patrocinantur. Ieiunium egregium est remedium, sicut quidam dixit, Sine Cere & Bacho friget Venus. Et beatus apostolus Paulus ad Eph. 5. ait, Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Venter enim (inquit beatus Hierony.) merito æstuans facile expumat in libidinem. Oratio deinde maximè adiuuat, cilicium, flagellatio, & super omnia diuini sacramenti corporis domini frequēs communicatio, refrigerat namque nimiam æstus concupiscentiæ. Cor-

Luxuriæ
peccatū
causa
fuit dilu-
uij.

Deus nō
p̄cepit
impossi-
bilia.

Crapula
& ingur-
gitatio
libidinē
prouocant.

Remedia ad-
uersus li-
bidinē.

meū

meū (inquit David ps. 83.) & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Datur namq; in hoc diuinissimo sacramento abundantia gratiæ, qua anima roboratur, & carnem facilius mortificat, & subditam sibi facit. Lignū est vitæ, quod in spiritu vidit beat⁹ Ioānes in Apocalypsi duodecim fructus reddens per annū, in vnoquoq; mense reddens fructū vnum. Hos enumerat beatus apostolus Paulus ad Gal. 5. dicēs, Fructus autē spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, lōganimitas, māsuētudo, fides, modestia, cōtinētia, castitas s. Thomas 3. par. q. art. 6. duos ponit effectus mirabiles, interiora enim nostra roborat aduersus tentationes, & dēmonibus nos terribiles reddit ne aggrediantur. Lecti. 85. super missæ canonem Gabriel ponit duodecim fructus huius ligni vitæ, videlicet viuificare, relaxare, inflāmare, patientiam dare, nutrire, restaurare, vnire, copulare, sanare, conseruare, roborare, perducere: quos fruct⁹ singulos latē prosequitur. Disciplina flagellationis etiam mortificatur caro, & peregrinationibus. Multa sunt remedia aduersus peccata. Sed iam ad duplex dubium libidosorum hominum respondere oportet. Dicunt enim primo, Quare Deus sic irascitur contra hoc peccatum? Secundo, Quare cum carnis motus sit naturalis, peccatum quod inde sequitur, sic Deus abominatur, & sic punit? De motu inquit beatus Hiero. Cum impossibile sit in sensum hominis non irruere motum medullarum calore, ille lauda-

tur, ille prædicatur beatus, qui cum cœperit cogitare, allidit paruulos suos ad petram. Motus igitur inuoluntarios naturales negare non possumus. Ad primum itaque dubium respondentes dicimus primam rebellionem aduersus rationem hominem in carne sensisse: ideò enim verecundatus consuit tam ipse quàm femina folia ficus, & sibi vterq; perizomata fecit, cum ruborem quem de se habuerunt se mutuò conspiciētes, ferre non possent. Inuaserat enim eos carnis aduersus rationem rebellio, inuaserat pudor. Insuper esus vetiti pomi per carnem traiecerunt ore manducantes, & intus traijcientes. Deus igitur omnipotens cum hoc sit primo carnali peccato offensus, & hominem carnis petulantia cecidisse ab illa rectitudine in qua fuerat formatus, & fœdo maculatū carnis motu agnoscat, abominatur carnis peccatum: quoniā primæ per illud recordatur hominis in Deum inobediētiæ, & primæ aduersus ipsum hominem corporis rebellionem. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est, qui autē fornicatur, in corp⁹ suū peccat. 1. Cor. 6. Itaq; & prima Dei offensio, & hominis culpa recolitur, & etiam corpus violatur, & in se suam reflectit culpam: ideo tantum displicet Deo hominis fornicatio. De motu autem naturali non est dubiū vnum quodque membrū nostrū habere naturalem appetitū, & aliqua illi esse cō-

Respon-
detur li-
bidinis
peccatū
paruipe-
dentib⁹.

Membro-
rum na-
turalis
appetit⁹

auditu, inquit scriptura. Cæterum cū
 licita videre sit oculis concessum, dam-
 nantur & puniuntur si prohibita aspi-
 ciant. Vnde & Dauid ait, Oculi mei se-
 per ad dominum, quoniam ipse euellet
 de laqueo pedes meos. Et iterum, Auer-
 te oculos meos ne videant vanitatem.
 Audiam quid loquatur in me dominus
 Deus. Et Ecclesiasticus, Cū saltatrice ne
 assiduus sis, nec audias eam. Lingua
 etiam datur laudare Deum. Os meum
 aperui, & attraxi spiritum. Prohibetur
 autem mentiri, & proximis detrahere.
 Os quod mentitur, occidit animam. Et
 in ps. 5. Perdes omnes qui loquuntur mé-
 diciam. Manibus datur operari, prohi-
 betur percutere. Sic membris sexus no-
 stri concessum est ex legitimo matrimo-
 nio filios procreare, prohibetur autem
 fornicari. Ideò dominus Matth. 19. ait
 de eunuchis, Qui potest capere, capiat.
 Et beatus apostolus Paulus. 1. Corinth. 7.
 Qui se non potest cōtinere, nubat. Post-
 quam autem quis elegit vitam clerica-
 lem, vel religiosam, non potest ducere
 uxorem, neque æquum est vt redditus
 ecclesiæ sit diues, & carne fornicarius.
 In potestate vniuscuiusq; nostrum fuit
 vel ordine sacro initiari, vel votum ca-
 stitatis vouere: postquam autem voui-
 sti, redde altissimo vota tua. Ipse enim
 dominus virgo ex semper virgine na-
 tus, hunc præposuit ceteris statum tan-
 quam pretiosiore, & nobiliore. Quæ ipse
 sua gratia in ecclesia sua custodiat: cui cū
 patre, & spiritu sancto est honor, gloria,
 & imperiū per oīa secula seculorū. amē.

Tractatus. 166. in euangelium beati
 Luca ex cap. decimoquarto.

IBant autem turbæ multæ cum eo, & con-
 uersus dixit ad illos, Siquis venit ad me, et
 non odit patrem suum, & uxorem, & fi-
 lios, & fratres, & sorores, adhuc autem &
 animam suam, non potest meus esse discipu-
 lus. Et qui non baiulat crucem suam, &
 venit post me, non potest meus esse discipulus.
 Ne ex sola societate corporali existima-
 rent turbæ sequentes dominum salutē
 spiritualem se consequi, conuersus ad il-
 los quomodo se oporteat sequi exponit
 dicens: Siquis venit ad me, vt me comite-
 tur & sequatur, & non odit patrem suum,
 & cæteros carne coniunctos, adhuc &
 animam suam, non potest meus esse disci-
 pulus. Magnam nobis dominus reuela-
 uit sequentium Christum, & dicentiū
 se esse Christianos conditionem. Opor-
 tet enim odisse patrem, matrem, uxo-
 rem, filios, fratres, adhuc autem & vitā
 propriam. Quod equidem non semper
 fieri existimo exhibitione exteriori, licet
 p̄ hoc repugnaret præcepto charitatis,
 qua proximos diligere præcipimur: sed
 adimpleretur dum secundum præparatio-
 nem animi vnusquisq; nostrum in cor-
 de suo hanc firmiter habet reconditam
 sententiam, vt quoties pater, vel mater
 vxor, aut frater, vel filius aliquid velit ad-
 uersus ea quæ præcepta à domino sunt
 nobis, nihil horum faciat, sed odio prose-
 quatur vitia parentum, fratrum, & alio-
 rum: quod si ne transgrediatur domini
 præceptum, necesse sit vitam propriam
 exponere, libenter etiam propriam vitā
 odio

Odisse
 patre &
 matrem,
 & vitam
 propriā
 propter
 deū quo
 modo in-
 telligen-
 dum.

Discipu-
li domi-
ni veri
quales ef-
se debe-
ant.

odio habeat, & tanquam inimicam cor-
pus, occisioni & tormētis exponat. Tūc
sane veri, discipuli domini erimus, cum
eius praecepta ita ad vnguem semper
seruauerimus, ne quicquam aduersus
ea admittamus, quin etiam & odio vitia
prosequamur, siquid nobis peccati sua-
deant pater, mater, fratres, & quicunq;
alius. Tunc veram dilectionem Dei pro-
batam habebimus cum illum nobis, pa-
rentibus etiam & consanguineis prae-
posuerimus. Dominus igitur ne turba
balbutiens, seu quicunq; Christianus dū
sequitur pedibus Christum frustra sibi
de solo Christiano nomine blandiatur,
omnia propter se, etiam vitam propria
odisse praecipit, vt quotiescunq; aliquid
tale contigerit quo vel contra patrem,
& matrem, vel contra ipsum Deū agen-
dum sit, conculcemus potius patrem &
matrem, filios, vxorem, & fratres, ne
Deus ipse summum bonum postpona-
tur. Hoc est odisse patrem, & matrem,
vxorem, filios, & fratres, nihil quenquā
vel propter se, vel propter ipsos agere
contra Deum. Sic dum in primitiua ec-
clesia infidelis mulier, vel vir Christia-
no infensus nomini, volebat habitare
cum coniuge Christum colente, deserit
iubetur. 1. Cor. 7. Siquis (inquit) vxorē
habet infidelē, & haec consentit habi-
tare cum illo, non dimittat illam. Et si
qua mulier fidelis habet virum infide-
lem, & hic consentit habitare cum illa,
nō dimittat virū. Sanctificatus est enim
vir infidelis per mulierē fidelem, & san-
ctificata est mulier infidelis per virum fi-

delem. Alioquin filij vestri immundi ef-
sent nunc autem sancti sunt. Quod si in-
fidelis discedit, discedat: non enim serui-
tuti subiectus est frater, vel soror in eius-
modi. Ecce quomodo si non consense-
rit frater, vel soror infidelis habitare cū
fidei deserit debet, ne dum dissentit vnus
ab altero salus periclitetur, & si discese-
rit infidelis, discedat, ne nomen domini
despectui habeatur. Tunc enim odio ha-
bemus iniquos, cum legem Dei diligi-
mus, dicente propheta, Iniquos odio ha-
bui, & legem tuam dilexi. Vitia odisse
debemus in parentibus & ceteris neces-
sarijs, non genus: quod & in nobis pati
est regula obseruandum, vitia enim odio
prosequi debemus in nobis & persequi,
corpusque & animam contrarijs opera-
tionibus atterere, ne Deus offendatur à
nobis, sed super omnia diligatur. *Et qui
non baiulat crucem suam, & venit post me,
non potest meus esse discipulus.* Ille verē ba-
iulat crucem suam, qui sibi ipsi resistit,
dum factus sibi ipsi grauis ne Deum of-
fendat, sibi vim facit, animam humiliās
carnem crucians, quousque anima Deo
& caro rationi subdatur. Nimis quidē
onerosa crux est seipsum baiulare reni-
tentem, ideo dominus non dixit crucem
meam, non enim oportet nos ligno affi-
gi & clavis perforari, sed suam, illa siqui-
dem crux nostra est reluctari aduersus
assiduē tentans nos peccatum. Nam li-
cet non vno eodemque peccato semper
sed nunc vno, nunc alio, homines ag-
grediatur Sathanas, nihilominus tamē
vno ad quod nos senserit procliuiores,

Vitia in
parentib⁹
& nobis
metipsis
odio ha-
bere de-
bemus,
non ge-
nus.

Crucem
suam ve-
rē baiu-
lans.

Exposi-
tio.

diffe-
re &
rem,
itam
pria
pter
quo
lo in
gen-

conti-

continuè die nocteque, velut hostis ariete concutiens murum, nos ad peccandū impellit. Ideo existimo dixisse Isaiam, c. 53. Omnes nos quasi oves errauimus, vnusquisque in viam suam declinavit. Et Dauid ps. 50. Peccatum meum contra me est semper. Propterea vigilare semper oportet & orare ne deficiamus, & hæc est crux continua, quam baiulare debemus patienter scientes nos hoc modo crucifixos viuere continuis affixostormētis. Qui autem vult hanc suam crucem baiulare suauiter, aspiciat crucifixum dominum, & inde vires resumat, quibus singulis diebus ab hoste victoriam reportet, & triumphum postremò consequatur in gloria. Sic psalmo. 90. dicit Dauid, Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis eius sperabis: scuto circūdabit te veritas eius. Sub vmbra alarum domini qui se submiserit, ab æstu concupiscentiæ carnalis refrigeratur, scuto verò illius protectus à Dæmonis iaculis securus redditur. Huius rei nos monet beatus apostolus Paulus ad Eph. 5. dicens, Propterea accipite armaturā Dei vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. Stare ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti lorica iustitiæ, & calciati pedes in præparatione euangelij pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Succinctos habere lumbos in veritate, idem est quod in castitate: hæc est veritas de qua beatus apostolus loquitur, quoniam castitas mundam red-

dit hominem vt possit videre Deū. Libido verò falsitas & illusio quædam est vmbatica, transiens velut vmbra, et hominem relinquens falsitate illusum iuxta illud quod legitur ps. 38. Miser factus sum, & curuatus sum vsque in finem: (è contra castus stare dicitur, Stare ergo, inquit beatus apostolus) tota die contristat° ingrediebar. Ecce quam vanam & vmbaticam lætitiā reliquit libido. Quoniā lumbi mei impleti sunt illusionibus: & non est sanitas in carne mea. Ecce illusiones, quas secum attulit in continentia, dum promittit lætitiā illudit hominem, & multas secum affert ægitudines, prout est in libidinosis conspiciere. Has delectationes alibi dixit Dauid insanias falsas, ps. 39. Beatus (inquit) vir cuius est nomen domini spes eius, & non respexit in vanitates, & insanias falsas. Lorica autē iustitiæ de qua beatus apostolus loquitur, rectitudo est omnium membrorum, (est enim lorica totum corpus contegere) ne manus vel furentur, vel innoxium effundat sanguinem, ne venter superfluis repleatur alimentis, ne cor prauis cogitationibus implicetur. Pedes calceatos, non corio animalis mortui, sed ad currēdam euāgelicam viam paratos habere oportet. Qui enim calceatus incedit, facile currit, & per quamcunque, etiam lapidosam transvolat viam. In fidei scuto omnia tela nequissimi diaboli, qui illam firmam tenet, etiam si ignita immittantur, securè excipit. Quod & beat° etiā Petr° ait, Cui resistite fortes in fide. Scutum

Libido,
illusio
est vana
& valde
nocua.

Lumbos
habere
succin-
ctos. i ca-
stū esse.

tum

tum igitur Christi fides eius est qua pro
regimur ad ignitis diaboli tentationib⁹,
comitante nos gratia eiusdem, qui cum
patre, & spiritu sancto uiuit, & regnat
per omnia secula seculorum. Amen.

**Tractatus. 167. in euangelium beati
Luca ex cap. decimoquarto.**

Quis enim ex uobis uolens turrim edi-
ficare, nonne prius sedens computat
sumptus qui necessary sunt, si habeat ad per-
ficiendum: ne postquam posuerit fundamē-
tum, & non potuerit perficere, omnes qui
vident, incipiant illudere ei dicentes, Quia
hic homo coepit edificare, & non potuit cō-
summare? Aut quis rex iurus commite-
re bellum aduersus alium regem, non sedes
prius cogitat si possit cum decem millibus oc-
currere ei qui cum viginti millibus uenit ad
se? Alioquin adhuc illo longe agente, lega-
tionem mittit rogans ea quae pacis sunt. Sic
ergo omnis ex uobis qui non renuntiat om-
nibus quae possidet, non potest meus esse dis-
cipulus. Quanta cordis puritate qui Chri-
stianus est dominum sequi oporteat (de
quo supra dictum est, tam de relinque-
dis parentibus, quam de baiulanda cru-
ce) duplici dominus confirmat exēplo,
& tandem iterum eadem, qua in baiula-
tione crucis, concludit sententia, *Non po-
rest meus esse discipulus qui non renuntiat
omnibus quae possidet.* Terret nos valde
haec sententia, ueruntamen si introspi-
ciatur, suauis reperitur. Quoniam sua-
uis est dominus omnibus inquirentibus
eum, omnibus inquirentibus eum in ue-
ritate. Hoc plurimis in psalmis confir-

mat David. ps. 144. *Suaui dominus
uniuersis, & miseratione eius super om-
nia opera eius.* Et ps. 108. *Fac mecum
propter nomen tuum, quia suauis est
misericordia tua.* ps. 85. *Quoniam tu do-
mine suauis.* Et ps. 99. *Laudate nomen
eius, quoniam suauis est dominus.* Et
ps. 134. *Psallite nomini eius, quoniam
suauis.* Vnico uerbo aperit nobis David
hanc domini sententiam, ps. 61. dicens,
Nolite sperare in iniquitate, & rapinas
nolite concupiscere: diuitiae si affluant,
nolite cor apponere. Quod & beatus apo-
stolus Paulus. 1. Timo. 6. aperuit satis di-
cens, Diuitibus huius seculi praecipe nō
sublimē sapere, neque sperare in incer-
to diuitiarum, sed in Deo uiuo, qui pre-
stat nobis omnia abundē ad fruendum,
benē agere, diuites fieri in operibus bo-
nis, faciliē tribuere, communicare, the-
saurizare sibi bonum in futurum, ut ap-
prehendant vitam aeternam. Ecce quē-
admodum beatus apostolus exposuit
nobis quod dominus dixit, *Nisi quis re-
nuntiauerit omnibus quae possidet, non po-
test meus esse discipulus.* Si enim materia-
liter de uillis & diuitijs & redditibus uer-
ba domini essent intelligenda, profectō
non diceret Timotheo, ut diuites humi-
litem doceret, & à corde spem illarū
repellere, & elemosynas facere: sed di-
ceret, Praecipe ut renuntient omnibus.
Intellexit tamen beatus apostolus do-
mini in ijs uerbis intentionem de cor-
dis puritate agere, ut diuitias non ama-
rent, nec in ijs confiderent, sed corde pa-
rati essent diuites & prompti ad omnia
quoties

Renun-
ciare om-
nibus quae
posside-
mus, quo-
modo in-
telligen-
dum.

Domin⁹
suauis
est ualde

quoties opus fuerit, pro fide Christi relinquenda. Quod ditissimi fecere martyres dum omnibus spretis & neglectis se, tyrannis, ne fidem susceptam negaret obiecerunt. Diues erat Agnes, diues Catharina, diues Cæcilia, & Lucia, vt de ceteris Christi militibus taceamus, cum omnia pro fide reliquisset fragiles etiam cernamus puellas. Debet igitur omnis diues super omnia ita Christum amare, vt facile pauperibus & libenter communicet, paratusque sit libenter omnia quoties opus fuerit pro Christo abicere: & non tantum diuitias ipsas, sed & vitam cum sanguine fundere. Hic talis corde, & si non actu (actu etiam quando opus fuerit) renuntiat omnibus quæ possidet. Non desunt porro nostris ad huc etiam temporibus, qui omnibus diuitijs, & seculi pompis abiectis religionem ingrediuntur, Deoque spontanea paupertate famulentur. Hoc diximus ne in conclusione similitudinum duarum, quas proposuit turbæ dominus, offenderentur legentes, & territi redderentur. At quoniam nunc ad explanationem prædictarum similitudinum accedamus. Si qui ædificare proponit temporalem domum necessum est (nisi velit irrideri) prius sumptus computare, multò magis qui domum in cælis perpetuam vult ædificare, prius debet quæ possit, & quousque extendere virtutem valeat, considerare. Sumptus autem spirituales bonorum operum sunt congregationes, non opus: quas non æque omnes possumus habere. Sunt autem quidam qui multa

proponunt & multa promittunt, pauca vero exhibent. Vnde de prudente muliere dicitur Prouer. 31. Considerauit agrum, & emit eum. Priusquam emeret considerauit an sibi pecuniæ suppetere, antequam emeret, ne cum soluere inciperet agri pretium, deficienteque pecunia rescinderetur contractus, & irrideretur à venditore & circumstantibus. Sic prius considerare debet vnusquisque captum suum, cum in domo patris, iuxta verbum domini, mansiones multæ sint: ne velit æquari apostolis, cum neque bonis coniugibus possit æquari, ne forte incipiens vitam agere apostolicam, retrò cedat, & factus apostata irrideatur à consortibus, & quod peius est irrideatur ab angelis, & irrideatur ab ipso Deo, dicente Dauid de volentibus extinguere nomen Christi Iudeis perfidis: Qui habitat in cælis irridebit eos, & dominus subsannabit eos. Qui enim vel ob valetudinem, vel ob fragilitatem non potest ascendere ad perfectionem consiliorum, is contineat se in veramádatorum obseruatione, à qua nemo excipitur qui capax sit rationis. Cæterum vt melius disponantur Christiani perquam maximè semper optauimus, vt omnes pueri à septennio in monasterijs religiosorum hominum educarentur, & sanctam ibi discerent disciplinam vsque ad decimum quartum annum: deinceps verò qui eorum vellent permanere in sancto religionis proposito, & profiteri, facerent: alij verò optimo iam lacte spirituali nutriti, vel ad sacrum sacerdotum

Confid
ratione
opus est
etiam in
spiritua
libus.

Puerorū
pia & vti
liss. edu
catio.

gra-

gradum, siue matrimoniale statum transirent. Nimis equidem periclitantur Christiani dum absque vlllo fundamento virtutis nutriuntur, & sic non ascendunt ad culmen regni coelestis, & iridentur ab ipsis daemoneibus, & à suis in inferno consortibus, nec sciunt legationem pacis per manus religiosorum, aliorumq; sacerdotum ad Deum mittere, seu elemosynis & alijs pijs operibus pro peccatis satisfacere. Qui enim tales sunt qui nec opus Christianum quod in sacro baptismo susceperunt, vsq; ad consummationem perducere volunt, nec bonis alijs operibus poenitentiae Deo reconciliari, non possunt esse discipuli domini: quoniam carnem & se diligunt, temporalia amant, spiritualia negligunt, & nimia frigiditate cogelati cum malum, vel penè nullum bonum agant perpetuis quum moriuntur traduntur supplicijs. De quib; dicit scriptura, Coagulatum est sicut lac cor eorum. Et alibi Iob 21. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt, qui dixerunt Deo, Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Qui verò computat sumptus vt ædificet domum in caelo beatam, & qui ad dominum Deum legatos pacis, & reconciliationis mittit, poenitentiae & bonis operibus instans, recipietur à Deo in beata sanctorum requie gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum.

Amen.

Tractatus. 168. in euangelium beati Lucae ex cap. decimoquarto.

Bonum est sal. Si autem sal quoque euauerit, in quo condietur? Neque in terram, neque in sterquilinum vile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat. Cum omnia domini verba plena mysterijs sint, quid est quòd post tantam praestitam populo doctrinam, sententijs maximis & similitudinibus plenam, concludit dominus sermonem dicens, Bonum est sal. Si autem sal quoque euauerit, in quo condietur? Quomodo enim coniungemus hanc sententiam cum praecedenti qua dominus dixit, Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiauerit omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus? Sic ergo existimo has duas sententias sibi inuicem copulandas fore: cum enim sal sapientiam significet (dicente domino ad apostolos, Vos estis sal terrae: & beato apostolo Paulo ad Colos. 4. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus. Vnde & dominus praecipit in omni sacrificio offerri sal, Leuit. 2. & Num. 18. Pactum salis sempiternum) dominus sub salis nomine sapientiam laudat, hoc est qui sapienter computant ad aedificandum sumptus, sapienter etiam legatos pacis mittunt, sciunt temporalia sapienter respuere, vt discipuli domini mereantur esse. Doctrinam igitur hanc sapientissimam qui acceptat non mediocre bonum agit: ideo dicitur, Bonum est sal, hoc est: Haec à me vobis praedicata sapientia, haec doctrina mea bona est. Si autem quod vna aure auditis, altera fo-

Sal sapientia significat.

ras

Spiritua
lia negli
gēs di
cipulo
mini esse
non possunt.

rori
& vti
edu
o.

Sapientia
de spec-
tate do-
ctrina ne-
glecta ni-
hil pro-
tunt.

ras erumpens euanescat, in quo alio po-
testis saluari cum sapientia vobis prædi-
cata è cordibus vestris euauerit? Nihil
vtique prodest despecta prudentia, des-
pecta sapientia, despecta doctrina, hoc
enim tantummodo habet commodi
verbum domini, si in corde proficiat,
quod si hoc non facit, quod si non ope-
ratur in nobis, quòd si euanescit ex no-
bis, ad nihil aliud vtile est, neque in ter-
ram cordis humani quæ euanescente
Dei sermone minimè fructificat, neque
in sterquilinum, carnalium scilicet ho-
minum corda. Sicut enim verbum do-
mini sal sapientiæ omnia condit, bonos
meliores facit, malos conuertit si custo-
diatur in corde: sic cum respuitur, vel
negligitur, ad nihilum valet vltra. Ad-
monet igitur dominus eos quos sibi dis-
cipulos futuros prædicat, si renuntiaue-
rint omnibus quæ possident, ne verbū
quod audierant, è cordibus eorum eua-
nescat: alioquin sciant ad nihilum vtile
fuisse audisse verbum, nisi fructificet in
corde. Quod si vel abijciatur, vel negli-
gatur, nihil profecisse se turba cognos-
cat quantumcunque pedibus festetur
Christum, vel de solo se iactet nomine
Christiano. Quod secundo loco nobis
etiam videtur dictum, quoniam & ipsi
sal sumus, per quos condiendæ sunt no-
bis commissæ familiæ. Vir in domo sua
sal debet esse, bono exemplo filios, vxo-
rem, & familiam condiens, monitis eru-
diens, ne à via domini declinent, sed ip-
sum super omnia diligant. Qui autem
suorum, & maxime domesticorum cu-

Nisi ope-
ribus in
nobis ver-
bum dei
tracti-
cet, frus-
tra sunt
omnia.

Familiæ
cura ma-
gna ha-
benda.

ram non habet, fidem negauit, & est in-
fidei deterior, inquit beatus apostolus Pau-
lus. 1. Timo. 5. Quod, proh dolor, nostris
temporibus maximè negligitur à partibus, à
fratribus, ab amicis, à ciuibus: tata domus
prauis exemplis parentum & domino-
rum corrumpitur, vniuersa ciuitas tan-
quam sterquilinum putrefacta foetet,
neque est qui tantis se opponat & resi-
stat malis, sed squama squamæ iungitur
vt inquit Iob. Et pilosus clamabit alter
ad alterum, inquit Isa. c. 34. Mirum in
modum creuit hæc morum mutua cor-
ruptio, ita vt penè gementes prælati nec
monitionibus, neque terroribus quietes
possint reddere peccatores, neque Dei
verbi concionatores id valeant, neque
reges flagellis & suspensionibus & alijs
pœnis valeant corruptissimos à repub.
mores auferre. Sal igitur sapientiæ quæ
in baptismo susceperunt, dum ori bap-
tizandorum immittitur, amiserunt, & fa-
cti sunt sicut equus & mulus, quibus nõ
est intellectus. Dominus proinde vt re-
uertamur, sæpe nos flagellis cædit, pesti-
lencia, bello, & fame, prout scriptum est,
In chamo & fræno maxillas eorum cõ-
strige qui nõ approximât ad te. ps. 31. Et
nihilominus populus non est reuersus
ad percutientem se, Isa. 9. Sed & de do-
mino ibidem dicitur, Et non est auersus
furor eius, sed adhuc manuseius exten-
ta. Hoc ideò, quia populus non est reuer-
sus ad percutientem se. Imitantur sæpe
filij parentum prauos mores, & sic dein-
ceps ipsi docent filios suos nepotes parẽ-
tum, & deinceps descendunt in pecca-

Malorum
morum cõ-
suetudo
difficillimè
extir-
patur.

Con-
nato-
quali-
tes.

• tis nutriti vsque ad quartam (& eo am-
 plius) generationem. Euanuit sal bono-
 rum morū à domibus Christianis. Cor-
 rupti sunt, & abominabiles facti sunt (vt
 dicit David) non est qui faciat bonum,
 fermè non est vsque ad vnum. Sunt etiā
 sal terræ prædicatores verbi Dei, de qui-
 bus nunc non est dicendum per singu-
 los, quorum multi euanuerunt in vani-
 tatibus suis, dicentes se esse sapientes (vt
 inquit D. Paulus) stulti facti sunt prædi-
 cantes sæpe inania & ostentationi ver-
 borum potius quàm vtilitatem audiē-
 tium procurantes, cum scriptum sit per
 Isaiam, Loquimini ad cor Ierusalem &
 auocate eam quoniam cōpleta est ma-
 licia eius. Alij proprijs commodis vacan-
 tes fiunt, quos beatus apostolus Paulus
 2. Timo. 4. magistros prurientes aurib⁹
 appellat. Et populus sæpe hæc laudat, &
 talia verba amat. Erit (inquit apostolus)
 cam sanam doctrinam non sustinebūt,
 sed ad sua desideria coaceruabunt sibi
 magistros prurientes auribus, & à veri-
 tate quidem auditum auertent, ad fabu-
 las autem conuertentur. Tu verò vigila
 in omnibus labora, opus fac euangeli-
 stæ, ministerium tuum imple, sobrius
 esto. Meritò igitur fit Deo permittente,
 vt qualis est populus, talis sit sacerdos,
 vt Osee 4. dicitur, Et erit sicut populus,
 sic sacerdos. Ecce iam nunc manifesta
 est cohærentia sequentium verborum:
 tantum enim interest populi Christiani
 doctrinam domini seruate, paruulos ve-
 ro lacte orthodoxo nutriti, sacerdotum
 & prædicatorum verbo & exēplo ple-

bem docere, vt meritò subdatur, Qui
 habet aures audiēdi audiat. Omnes me-
 rito nos aures arrigere necesse est, cum
 tota salus nostra in his verbis sit consti-
 tuta, Quod si euanuerit in nobis sal, non
 est salus, si autem falsæ dīnem eius con-
 seruauerimus in nobis, cōdiemur in vi-
 tam æternam, expulsis corporum no-
 strorum putredinibus & morum nostro-
 rum foetoribus, quibus alios in malo no-
 stro exemplo perdimus, Sic fiet, vt præ-
 dicatores & sacerdotes vna cum popu-
 lo saluentur, dicente beato apost. Paulo
 1. Tim. 4. Attende enim tibi & doctri-
 næ instā in illis, hoc enim faciens & teip-
 sum saluum facies, & eos qui te audiūt.
 Breuis vtique vita est, & gaudia eius ad
 instar puncti, & velut fūmus euanescit.
 Qui autem aspexerit in legem Christi
 quæ est perfectæ libertatis non auditor
 obliuiosus factus, sed factor operis, hic
 beatus erit. Cum enim filius Dei nos sua
 morte liberauerit, verè liberi sumus, nisi
 nos iterum per captiuitatem diabolity-
 rānidī subijciamur. Quod à nobis auer-
 tat Iesus Christus dominus noster gra-
 tia sua, cui cum patre, & spiritu sancto
 est honor, gloria, & imperium per om-
 nia secula seculorum. Amen.

Verbo
 & exem-
 plo ple-
 bem do-
 ceant cō-
 cionato-
 res.

Breuis
 vita hu-
 manā

Tractatus. 159. in euangelium beati
 Luca ex cap. decimoquinto.

Erant autem appropinquantes ei pu-
 blicani & peccatores vt audirent illū.
 Et murmurabant scribæ & pharisæi dicen-
 tes, Quoniam hic peccatores recipit, & mā-
 ducat cum illis. Et ait ad illos parabolā istā
 dicens,

Concio-
 natores
 sal terræ
 dicuntur.

Concio-
 natoris
 qualita-
 tes.

dicens, Quis ex vobis homo qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam? Et cum inuenerit eam, imponit in humeros suos gaudens, & veniens domum convocat amicos & vicinos dicens illis, Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quæ perierat. Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis qui non indigent penitentia. Aut quæ mulier habens drachmas decem, & si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, & evertit domum & quarit diligenter, donec inueniat eam? Et cum inuenit, convocat amicas & vicinas dicens, Congratulamini mihi, quia inveni drachmã quã perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore penitentiam agente.

Vocat & querit Deo peccatores.

Detrahitio vetus peccati, triplici radice fulcitur.

tiqus detractio est. Mos etiã antiquus & gentorum medicum querere: idcirco publicani & peccatores reos se esse cognoscentes medicum perquirebant. Mos etiã antiquissimus Dei est peccatores vocare & querere: Adã vocavit, Cain monuit, nec vnquam defuit dominus quousque præmissis prophetis & plurimis alijs sanctis ipse etiã veniret factus homo ad peccatores vocãdos. Non enim (inquit) veni vocare iustos, sed peccatores. Quemadmodum igitur Deus peccatores vocat, debent & ipsi medicum querere. Quæ cum ita sint, non tamen iniqui pharisæi & scribæ defuerunt perpetuæ detractio. Est enim in uete-

rata generis humani malitia, destructio & virus pestiferum. Utinam sicut hominibus vetusta vestis & calceus vilescunt, & ob vilitatem deponuntur, ita vetus hoc detractiois peccatum deponeretur. Triplicem habet hæc iniquitas radicem, cupiditatem, inuidiam, & arrogantiam. Cum enim uerò quispiam cupit diuitias, ambit honores, gloriam querit inter gentes, quemcunque sibi viderit præferri, cum aliter illum à diuitijs, à gloria, ab honore præcipitare nõ possit, detrahit, denigrare famam conatur, diuitias malè acquisite dicit, gloriam in debitam habere criminatur, honores fauore acquisite, non meritò collatos conqueritur. Alij inuidia mouentur, vt isti scribæ & pharisæi: cum enim vident aliquem sibi præferri & potiore aliquo honore fulgere, molestissimè ferentes detrahunt. Arrogantiam etiã diximus horum malorum esse causam: eam duplicem nouimus à beato Tho. 2. 1. q. 21. ar. 4. Vnam. scilicet quæ ex superbia oritur, & hæc superfluè innititur diuinæ misericordiæ, dum quis sine meritis sperat se adepturum æternam beatitudinem, vel sine penitentia veniam peccatorum: Altera oritur ex inani gloria, & hæc innititur propriæ excellentiæ, cum quis sibi persuadet se ad omnia aptissimum & alijs præcellere in quocunque se offerente negotio. Et hæc secunda arrogantia radix est murmurationis: dū enim hæc de se cogitat, detrahit alijs, & queritur quare sibi non omnia à principibus committantur, quare non illis familia-

Inuidia pharisæi

Arrogantia duplex.

Obtrectationis species murmuratio.

Alijs trahit ipsam dicit.

Arrogantes & flatu rursi

Beato spiritu multido.

milia-

miliarius cæteris coniungatur, quare suum consiliū non queratur quo omnia dirigantur, & quod ipse domi suæ etiā agit, qui habens duos seruos vni familiaris coniungitur: hoc sustinere in principibus non valens, detrahit & conqueritur cur non sibi potius quàm alij princeps familiaris coniungatur. Igitur si has tres à nobis Dei adiutorio & gratia euellamus detractionis radices, quietam & tranquillam vitā degemus, quoniā qui alijs detrahit, prius proprio se gladio inuidiæ, vel cupiditatis, siue arrogantiæ transfigit. Has autē tres radices detractionis in pharisæis reperimus cum ipsi essent nimis cupidi & auari: & ob hoc à domino sæpe reprehendebantur, vnde & inuidebant domino vidētes totum ad illum confluere populum. Illis porrò tertia erat insita atq; innata radix detractionis, quādo quidem sibi persuadebant se alijs digniores & cæteris esse præstantiores ob legis scientiam, & hypocritā eorū obseruantiam. Illos igitur dominus latenter increpat sequenti parabola, dum pastor ille laudatur qui vnā ouem requirens cæteras ne illa aberraret, dimisit paulisper, donec illam perditam humeris subleuatam ad agmen reduceret aliarum. In cuius narratione tria mihi animaduertenda videntur. Primum illud est, quòd cū per hanc ouem genus intelligatur humanum, tanta est angelorum & beatorum spirituum multitudo, vt in eorum comparatione vniuersum humanum genus vna ouis reputetur, siquidem ab omni-

bus sanctis in hoc accipitur sensu numerus nonaginta nouem ouium, & vnus tantummodo perditæ. Magnus igitur dominus noster. Innumerabilis est multitudo cælestis exercitus spirituum beatorum, qui tam copioso numero excedunt genus humanum. Secundò autem immensa Dei nostri pietas consideranda est, qui non hoc dicit quòd ouis perdidit pastorem, sed ipse cum nullo segeat diues, & omnipotens ipsam ouem perdidit: quam cum inueniret non dicit, Congratulamini oui, sed, Cōgratulamini mihi. Itaq; amissionē nostrā, & recuperationē tanquam sibi propriā ascribit, cū nos ipsi sim⁹ qui errando amittimus vitam eternā, & dū recuperamur, illā nobis acquirim⁹. Oīmēsam pietatem nostri Dei, o misericordiæ eius abyssum ineffabile. Nobis igitur datur mirabilis de proximorum dilectione doctrina, quando quidem ipse Deus vt sua in nobis agnoscat dilectio, proximos quos videmus in specimen suę dilectionis proposuit, dicens Ioan. 13. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem adinucem habueritis. Et cap. 15. Hoc est præceptum meū, vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. Et idem beatus apostolus & euāgelista Ioannes. i. c. 4. ait, Siquis dixerit, Quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderi mendax est. Qui enim non diligit, fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo vt qui diligit Deū, diligit & fratrem suum.

Alijs detrahit se ipsam ledit.

Arrogantes & insati pharisæi.

Beatorum spirituum multitudo.

Ineffabilis Dei pietas & misericordia.

Dilectio proximi in iudicio maxime excusetur.

suum. Quæ proximi dilectio in discussione iudicij maximè à domino exquiri tur Matt. 25. Esuriui (inquit) & dedistis mihi mâducare. Et cætera quæ ibi sequuntur concludens ait, **Q**uandiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Et iniquis ait, Esuriui, & non dedistis mihi manducare. Et cætera quæ ibi subnectuntur: eodè modo cõcludit, Amen dico vobis, quandiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis. Tribus modis, ne ignoremus, hæc proximorũ dilectio debet impedi, primò vt fiat propter Deũ, quemadmodũ & me ipsum propter Deum diligere oporteat. Secundo vt diligam proximũ sicut me ipsum, vnaq; & eadem sit regula mensurata dilectio mea & proximi, & sic illam impediendam dilectionem. Si enim ego egerem quid vellem mihi præstari: si nudus essem quomodo vellem vestiri: si negotium haberem apud regem quomodo vellem expediri: sic quæ possum impedi dam proximo, quemadmodum vellem mihi in necessitate constituto impendi. Tertiò vt sine retributionis eiusdem, vel alicuius muneris spe fiat, nam hoc modo impensa dilectio non impensa, sed vendita censetur apud Deum: facio enim, vt tu mihi repedas, & do, vt des, contractus est non dilectio. Non enim gratis impenditur obsequium vel munus cuius requiritur retributio. Deus autem dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, gratis enim venundati eramus, & absque argento redempti sumus sanguine & gratia agni immaculati, qui cũ

patre & spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Tractatus. 170. in euangelium beati Lucae ex cap. decimoquinto.

DE perditione ovis errantis proculdubio intelligendũ est illud Osee 13. Perditio tua Israel, tantũmodo in me auxiliũ tuũ. Erraui (inquit Dauid) sicut ovis quæ periit: quære seruum tuũ. Itaq; ex nobis est & a nobis perditio nostra, quæ sitio verò, & inuẽtio, & in humeris reportatio à Deo est. Quibus autẽ medijs quæramur, cuius humeris reportemur, dominus Ioan. 6. ostendit dicens, Nemo potest venire ad me, nisi pater meus qui misit me, traxerit eũ. Nostrũ igitur est quòd erramus, quòd perimus: Dei autem quòd inuenimur, quòd trahimur, quòd reuocamur. Exempli gratia, si quis volens supra mare ambulare quia aquas planas conspicit, dum submergitur, fune dimisso ex scapha ab aliquo subleuetur, suum quidem fuit quòd aquas intrauit, quòd penè submersus est: illius autem qui fune immisit, quòd euasit. Non prætereundum tamen est quòd ille qui penè submersus est manũ porrigit funi, quoniam oportet liberi arbitrij manum accommodare vocanti & liberanti Deo: sic enim uerò trahimur, & eripimur. Nam quod ait alibi, Sine me nihil potestis facere, hoc de bonis operibus accipiendũ est, verũ neq; à malis erui, neque in bonis possumus exerceri, nisi à Deo adiuti, quia (secundũ quod scriptũ est Sap. 9.) corp⁹ quod corrumpitur, aggrauat animã, & terrena

Perditio nis nostræ nos ipsi causa sum⁹.

Liberi arbitriũ

In dilectione proximi tria requiruntur.

Dilectio vendita.

inha-

inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Velut si aquilæ pedibus alligaretur lapis, illa quidem alas habet, pedes habet: cæterum pondere pedibus alligato deprimitur, ne volare possit. Abstrahit Deus pondus, de quo beatus apostolus ait ad Heb. 12. Deponetes omne pondus, & circumstant nos peccatum per patientiam curramus: hoc est abstrahere, hoc iuuare. Soluta proinde avis ab illo pedibus alligato pondere, alis volat: ita nos à Deo vocati & adiutiles liberi arbitrij Dei gratia currimus, & volamus. Viam (inquit David) mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum. Et alibi desiderans a pondere corporali quo ligatur anima eripi, soluta alas concupiuit dicens, Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescā? Sciendum autem est quatuor nos trahi à Deo remedijs, primò amore, quo ipse prior dilexit nos creans & faciens nos. Quare David cum dixisset, Iubilate Deo omnis terra, seruite domino: addidit, Quoniam dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, & non ipsi nos. Consideremus igitur quantum deberemus illi qui cadentem oculum nobis iterum restitueret: quanto plus Deo quid dat & conseruat esse nostrum, & largitur omnibus affluenter, neque improperat, etiam fruges, & arborum fructus nostro vsui, & corporis necessitatibus donat, & conseruat. Neque folium arboris cadit (inquit dominus) sine nutu patris vestri. Quod mirum non est cum omnibus sit præsens semper. Quemadmodum enim qui ante

oculos semper habere tritici spicam, seu florem, tolleret cum vellet, & sineret sic esse dum vellet, quousque caderet: ita Deus cum adsit omnibus præsens semper, omnia ad libitum disponit, nunc conseruans, nunc ut cadant præcipiens. Culpas etiam nostras patientissimè tolerat semper, siue dissimulans, siue puniens utilitatem nostram intendens. Unde & beatus Aug. 4. de ciuitate Dei c. 1. ait, Quicquid eis triste accidit, misericordia magis admonentis Dei, quam seueritate punientis patiuntur. Quod si redemptionis nostræ opera attendamus, magis magisque in Dei amore accendemur. Neque enim est qui hunc Dei in genus humanum amorem explicare valeat: Nunquam ille angelos apprehendit, sed semen Abrahamæ apprehendit, inquit beatus apostolus Paulus ad Heb. 2. Et dominus, Maiorè hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis. Quauis igitur omnium angelorum mentes, & omnium hominum linguarum in unum conuenirent, non sufficerent ad huius immensæ dilectionis magnitudinem explicandam. Bonum enim uerò nobis factis est ut vincamur à tanta amoris magnitudine. Secundo etiam trahimur aliquando desiderio celestis patriæ. Fides operatur ad credendum que nobis promittuntur in cælis, spes ad optionem tantæ felicitatis preestolatur, amor desiderio magno facit ad illam aspirare, illaque summopere desiderare, tanquam omnium bonarum operationum finem, tanquam totius laboris huius ærinosæ vitæ quietem, tanquam vitæ perennis fontem indeficientem, tanquam omnium

Inenarrabilis Dei amor erga genus humanum

Trahimur a Deo .4. remedijs

Sine fru
ctu bono
rum ope
rum ni
hil recte
fit.

bonorum, & omnium desiderabilium perpetuam possessione. Ceterum multos videmus qui fidem & spem habentes, amore tamen & desiderio vitæ cœlestis carentes desides sunt bonorū operatores, negligunt enim operationem, sola fide & spe contenti: cum dicat Baptista, Omnis arbor non faciens fructū bonum excidetur, & in ignem mittetur. Quid verò proderit dño arboris si radicem fortem habeat, in fructuosa tamen sit? Qui fidei radicē firmam habet debet flores spei, & fructus bonorū operum germinare. Aliqui etiam ita in semetipsis absconduntur amore proprio cōtenti, vt etiā si videantur ab eo cui omnia nuda sunt & aperta, veruntamen dicantur non videri modo loquēdi humano, quemadmodum dictū est à Moyse in obtestatione cānici Deuter. 32. Et dixi vbinam sunt? cessare faciam ex hominibus memoriam eorum. Amici nimium hi propriæ sunt voluntatis, se nimium diligūt, & sibi magna ex superbia leges condunt, nimirum contra sacram euāgelij legem, superbiam, luxuriam, gulā, vindictam constituentes, & secundum illorum vitiorum tyrannidem viuentes prauis moribus alios corrūpentes, Quorum (inquit beatus apostolus Paulus) finis interitus, quorū Deus venter est, & gloria in confusione ipsorū, qui terrena sapūt. Addit autē de se, Nostra autē cōuersatio in cœlis est. Tertiò trahūtur alij & imponuntur humero pastoris mortis & iudicij timore, Confige timore tuo carnes meas (inquit Dauid) à iudicijs enī

tuis timui. Et dominus supra c. 12. Time eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittendi in gehennam. Alij quartò & vltimò compulsionē ad ueritatem trahuntur, dicente Dauid, Imple facies eorum ignominia, & querent nomen tuum domine. Et beatus Gregorius inquit: Mala quæ nos hic premunt, ad Deum nos ire cōpellunt. Ideo ps. 2. regibus dicitur, Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Si enim cum quis est in prosperitate Deo feruiret, illi inhaereret, soli ipsi placere contēderet, proculdubiò non oporteret compelli aduersitatibus. Certè si Dauid non peccaret, non illum dominus permitteret à filio Absalone vexari, & penè à regno excludi. Ad augmentum tamen aliquando, sed rarissimè bonos pœnis dominus afficit, vt legitur de beato Iob: nihilominus tamen duplicauit illi omnem substantiam dominus post tribulationem. De beatis Christi martyribus aliud est considerandū, quoniam illorū tribulatio plena interiori consolatione fuit, & ipsi coronis cumulatis meritis exaltati. Castigat Deus omnem filium quem recipit, ne prosperitate extollatur: sed si omnino humiliter benè omnibus vtamur, si disciplina adhibeatur, ad cumulum id meriti permittitur fieri. Quodcunque igitur eueniat, Deo semper placere studeamus, & eum timentes super omnia diligamus, & multiplicatis bonis operibus in dies singulos cumulata meritorū augeamus, gratia dñi nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiri-

Aduersitatibus compellimur & trahimur redire ad deū

Persecrantibus in tribulatione De⁹ omnia duplicat.

Quare suos de⁹ castiget.

Qu
ti no
detr
nor
deū

Per
hon
gen

spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 171. in euangelium beati Lucae ex cap. decimoquinto.

Quod autem erant appropinquantes domino publicani & peccatores, & agrotorum verè salutem desiderantium signum est: nempe medicum quærent agroti, diuitem pauperes, fontem sitientes, Deum verè pœnitentes. Quod enim potest abire peccator, quem quærere prauis cogitationibus & actis obnoxius, nisi salutis authorem? Appropinquate (inquit beatus Iacobus. 4.) Deo, & appropinquabit vobis. Cum igitur rectè agerent publicani & peccatores,

Qui saluti nostræ detrahant nunquam desunt.

nihilominus arguebantur à scribis & pharisæis: nunquam enim desunt qui salutis nostræ detrahant. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris (inquit David) & aduersus, filium matris tuæ ponebas scandalum. Huiusmodi sunt qui neque inter nos virtutes faciunt, immò facientes irrident, nunc hypocritas appellantes, nunc illorum intentionibus, quas ignorant, detrahentes: tanquam horti canes, qui nec brassicas ipsi nec lactucas edunt, nec edere alios latratibus & moribus permittunt. Præuatum, crudeleque hominum genus, qui neque Deo appropinquare volunt, neque alijs appropinquare permittunt: terribilissimos spiritus imitantes, qui neque Deo volunt appropinquare, & appropinquare volentibus totis viribus resistunt. Magister autem pacis & animarum saluator duabus eos confudit para-

Pessimū hominū genus.

bolis. Prima de oue errante: siquidem ouem vnam errare non improperat. Et quoniam aduersus eum quod peccatores reciperet detractio directa fuerat potius quàm ad appropinquantes peccatores, dixerunt enim, *Quia hic peccatores recipit & manducat cum illis*: pastoris similitudinem adducit. Quis enim pastor, qui si centum oves habeat, vnam errantem non quærat, & letabundus in humeros imponat, & ad ouile reducat? Ita quidem errante genere humano ipse saluator ad vnam hanc ouem quærendam de cœlo descendit, & illam in humeros suos imposuit, dum crucem pro nostra salute in Caluaria perduxit mortem, vbi nos lauit à peccatis nostris pretiosissimo sanguine suo: & cū ouem hæc reperisset, letabundus rediit ad patrē dicens angelis, Gaudete mecum quia inueni ouem meam quæ perierat. Ideo subiunxit, *Dico vobis quid ita gaudium erit in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis qui non indigent pœnitentia.* Hoc, ne quis erret, sic accipiendum est, non enim maius gaudium dixit dominus esse futurum in cœlo pro conuersione peccatoris, quàm pro iustitia iusti, sed peculiarem rationem gaudendi esse angelis dum peccator conuertitur, quàm super illis qui iam sunt in patriæ statione secura. Nonaginta nouem iusti spiritus angelici sunt, ouis perdita genus humanū est. Quod si hoc etiam ad vnum ex hominibus peccatorem voluerimus flectere, specialis ratio gaudendi est de eius conuer-

Expositio. 110.

fione angelis, quorum sunt iusti homines consortio ascribendi, quàm de iustis qui sunt Dei gratia iustificati. Hoc accidit quotidie in domibus patrum familias. Si enim alicui duo sint filij, quorum alter patri dilectior domi manens quiete & in obedientia patris vitam agat, alter verò minus dilectus germanus ab infidelibus capiatur, & in vinculis retineatur: si hic euadat & in domum patris reuertatur, proculdubio maius gaudiū oritur patri cum tota domo & familia ex reditu illius, quàm ex altero qui nunquam periculum incurrit. In hoc autē tantummodo gaudium excedit, quia liberatus est ab infidelium seruitute: in hoc solum est ratio specialis gaudēdi, & specialis læticia, quia euasit vinculorum pœnam, & mortis periculum. *Ita gaudium erit angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente, quam supra nonaginta nouē iustis qui non indigent pœnitentia.* Quisquis igitur in peccatis est, reuertatur ad dominum, & pœnitentiam agat: & gaudium erit in vtraque ecclesia, militante & triūphante de conuersione eius, dum modò vera sit, & non ficta, prout multi faciunt, qui peccata confitentes, & quidem pœnitentiam pro illis iniunctam adimplentes, iterum redeunt ad detestata peccata, non sine magno suæ salutis periculo. Aliam secundam adiecit parabolam dominus ad prioris confirmationem de muliere habente drachmas decem, quæ si perdidit vnā, accendit lucernam, & evertit domum. Verè dominus accendit lucernam dum ipse fa-

ctus est hominibus non solum author, sed & prædicator salutis. Scriptum enim est in psalmo. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. Et in Apocalypsi dicitur de domino Iesu Christo sedente à dextris Dei, Et lucerna eius est agnus. Verè igitur lucernam accendit cum nostram humanitatem sibi aptauit, per cuius os prædicauit vitam æternam. Et totam domum evertit, cum ipse in Iudæa, & apostoli discipulique eius per vniuersum orbem fidem prædicauerunt. Nouem habebat drachmas, choros videlicet nouem angelorum, nihilominus tamen accensa lucerna quæsiuit perditam decimam, humanum scilicet genus, & totam domum evertit donec inueniret eam. Quam inuenta omnes vicinos angelos, quorum eramus vicini futuri in cœlesti regno, inuitauit ad gaudium dicens, *Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram.* Vtrumque nostrum suum esse, gaudium & bonum dixit, *Congratulamini (inquit) mihi: & Drachmam inueni quam perdideram: Non dixit drachmam quæ perierat, sed quā perdideram, vt quanto nos amore diligat dominus agnoscamus, qui gaudet de conuersione nostra, & perditionem nostram suum dicit incommodum, cum nullius egeat. Hic iam non subiūxit gaudiū plusquam supra nonaginta nouem iustis angelis futurum, vt bene intellecta perspiciatur illa sententia de speciali ratione gaudij in conuersione, sed ait, *Ita dico vobis, gaudium**

Duplex
Ecclesia.

Lucerna
quid.

Pœnitē-
tia incul-
catur.

erit coram angelis Dei super vno peccatore
pœnitentiam agente. Hanc dominus in
initio suæ manifestationis prædicauit di-
cens, Pœnitentiam agite, appropinqua-
bit enim regnum cœlorum. Matth. 4.
Et c. 3. eiusdem verbis orsus est beatus Io-
annes eius præcursor prædicationem
suam dicens, Pœnitentiam agite, ap-
propinquabit enim regnum cœlorum.
Hinc etiã in die Pentecostes adhortã-
te beato Petro apostolica incepit prædi-
catio. Cum enim quærerent Iudei Act.
2. Quid faciemus viri fratres? Petrus ad
illos, Pœnitentiam (inquit agite, & bap-
tizetur vnusquisque vestrum in nomi-
ne Iesu Christi in remissionem peccato-
rum vestrorum, & accipietis donũ spiri-
tus sancti. Eadem verba retulit etiã alijs
Act. 3. Pœnite mini igitur & conuertim-
ini, vt deleantur peccata vestra. Itaq;
pœnitentiam agamus veram dolentes
de peccatis præteritis, & firmum habẽ-
tes propositum cauendi peccata in futu-
rum quoad poterimus, stabiles inuenia-
mur in fide, & in operibus bonis effica-
ces. Tunc veræ conuersionis nostræ an-
gelos & sanctos Dei lætitia quadam pe-
culiari afficiemus, cum ascripti fuerim⁹
ciues sanctorum & domestici Dei super
ædificati supra fundamentum apostolo-
rum, & prophetarum, ipso summo an-
gulari lapide Christo Iesu. In quo & vos
coædificamini in habitaculum Dei in
spiritu sancto, inquit beatus apostolus
Paulus ad Eph. 2. Non ergo simus filij
subtractionis, sed stabilis perseuerantiæ
in vera pœnitentia. gratia eiusdem dñi

nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spi-
ritu sancto est honor, gloria, & imperiũ
per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 172. in euangelium beati
Luca ex cap. decimoquinto.*

AIt autem, Homo quidã habuit duos fi-
lios. & dixit adolescentior ex illis patri,
Pater da mihi portionẽ substantiæ qua me
contingit. Et diuisit illi substantiã. Et non
post multos dies congregatis omnibus adoles-
centior filius peregrẽ profectus est. in regionẽ
longinquam, & ibi dissipauit substantiam
suam viuendoluxuriosẽ. Et postquam om-
nia consummasset, facta est fames valida in
regione illa, & ipse cepit egere. Et abiit, & ad-
hæsit vnicuius regionis illius. Et misit illi
in villam suam, vt pasceret porcos. Et cu-
piebat implere ventrem de siliquis quas porci
manducabant: & nemo illi dabat. Dñs qui
venerat ad peccatores vocãdos (de quo
murmurauerant scribæ & pharisæi,
Quia hic peccatores recipit, & mandu-
cat cum illis) similitudinẽ tertiam profe-
quitur de receptione filij prodigi, & pa-
tris totiusque familiæ lætitia. Ideò sine
aliqua intermissione verborum postquã
conclufit similitudinem mulieris inue-
nientis drachmam dicens, Ideò dico vo-
bis gaudium erit angelis Dei super vno
peccatore pœnitentiã agẽte: profectur
dicens, *Homo quidã habuit duos filios.* Iu-
stos & peccatores per hos duos filios me-
ritò designat dñs. Senior qui domi ma-
nẽs voluntatem patris non præteriuir, 110. *Exposi-*
iunior qui dissipauit omnia bona quæ à
patre suscepit. Possumus etiã populũ
Iudæorum accipere per senioresem, &
KK iij gen-

gentium per iuniorem. Noë (dicit scriptura) genuit Sem, Cham, & Iaphet. Per Sem descenderunt Iudæi, per Iaphet gentes. Perspicuum est prius natum fuisse Sem, quam Iaphet. Ille igitur accepta naturæ lege & intus edoctus lumine, de quo David ps. 4. Signasti super nos lumen vultus tui domine, dedisti lætitiã in corde meo: sub cœlestis patris obedientia vivebat. Vnde & beatus apostolus Paulus de benè viventibus gentibus ad Ro. ait, Gentes quæ legem non habent (scriptam oportet intelligi) naturaliter, (hoc est naturali instinctu interiori & lumine) ea quæ sunt legis faciunt: huiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Gentes verò patrimonium dissipaverunt viuentes luxuriose, turpitudines nefandas operantes, & tyrannidè magnam in populo exercentes, gulæ & omnibus vitijs nocte dieq; servientes. Iudæorum populus legè accepit, domi mansit cum patre. Murmurabant etiam Iudæi quòd dñs suscepisset gètes ad pœnitentiam, & ex populo gentium sibi copularet ecclesiã. Vnde Ioã. 7. dixerunt, Quo hic iturus est, quia non inueniemus eum? Nunquid in dispersione gentium iturus est, & docturus gentes? Contigit etiam quãdo Act. 10. beatus Petrus baptizavit Cornelium, & domitium eius, qui erat gentilis. Cum enim hoc audissent apostoli & fratres Act. 11. quierat in Iudæa quoniã & gentes receperunt verbum Dei, ascendere Petro Hierosolymã discerebant aduersus illum qui erant ex circuncisione dicentes,

Quare introisti ad viros preputium habentes, & manducasti cum illis? Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinè: tandemq; conclusit dicens, Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus sicut & nobis, qui credidimus in dñm Iesum Christum, ego quis erã qui possem prohibere Deum? His auditis tacuerunt, & glorificaverunt Deum dicentes, Ergo & gentibus pœnitentiã dedit Deus ad vitam. De hac gentium vocatione scripsit Isaias, & ceteri prophetæ multæ. Et ps. 2. Deus alloquens filium Messiam ait, Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessione tuam terminos terræ. Et ps. 17. Populus quem non cognoui seruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi. Filij alieni (iam sic pronuntiat reprobationem Iudæorum) mentiti sunt mihi: filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis. De hoc beatus apostolus Paulus magno spiritu scripsit ad Ro. c. 11. Sed & hic sensus reprobationis Iudæorum, qui primò fuerunt geniti & probati, & vocationis gentium, filij qui fuerunt iuniores receptione, satis congruit literæ similitudinis. Nihilominus tamè primus sensus de iustis, & peccatoribus errantibus, & receptis à Christo aptior videtur. Postulavit igitur iunior filius hæreditatem, quam accepit in baptismo, sacramentis, doctrinaq; sanctæ matris ecclesiæ enutritus. Nulli enim hæc denegantur. Sunt tamen quidam qui suscepta hac substantia à patre recedunt hæretici ab ecclesia orthodoxa, alij pravis moribus corrumpunt, & prodigè expendant

Gentium
vocatio.

pendunt omnia bona spiritualia: qui cū recedunt ab interiori lumine, & in peccatis vitam degunt, deperdunt gratiā, famemque maximam patiuntur, famē utique quam non sentiunt vitij sagnati. Quumque se sentiunt omni interiori gustu priuatos, adherent vni ex ciuibus regionis illius, vni. s. vitio, cui præest quidam dæmon. Habent enim spiritus nequam inter se distributa vitia, ita vt vnus gulæ, alius libidini, alius superbiæ, & alij singulis reliquis vitij præsent. Vnū legimus qui præerat libidini apud Tobiam. c. 3. qui Asmodeus vocabatur. Hic incitabat viros ad libidinem, iamq; ob eam causam septem qui duxerāt Sarā filiam Raguelis habitantis in ciuitate Medorum nomine Rages, interemerat. Mittitur autem ad pascendos porcos miser homo, quoniam animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, sed vitia pascit, & vitij pascitur, & plus desiderat perpetrare, quā possit: hoc enim est desiderare porcorum filiquas. Et nemo illi dabat, quoniam dæmonis hæc natura est, vbi quempiā peccato aliquo constrictum tenet, nec ipso peccato peccatorem satiare, nec illi satis dare. Vnde scriptum est, Auarus nō implebitur pecunia. Ecclesiastes. 5. Et Ecclesiastici. 14. Infatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis non satiabitur. Et Prouer. 30. Sanguisugæ duæ sunt filie dicentes, Affer, affer. Proculdubio qui carnalis est nunquam satiatur libidinibus. sed duæ huius sanguisugæ filie, comestatio, & ebrietas semper libidinē prouocā-

tes, ipsam torpentē animam corpore velut sepultam tenentes, semper corpori vociferantur, Affer libidinē alteram, affer alteram. Econtra verò Deus suis sic huius seculi & corporis extinguit sitim, vt meritò ipse dixerit Samaritanę Ioā. 4. Qui biberit ex hac aqua (putei videlicet terreni) sitiet iterum, qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum, sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aque salientis in vitam æternam. Mundus nempe, & dæmon eius minister nunquam aliquem suorum, etiam vitij saturauerūt: Deus verò suos nunquam sitientes relinquit, sed omnē in eis extinguens cupiditatem & libidinem sitis ardorem extinguit, saturat, & replet, iuxta illud ps. 77. Manducauerunt, & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati à desiderio suo. Sic etiam de illis quos dominus pavit in deserto, Mattheus c. 14. ait, Et manducauerunt omnes, & saturati sunt: erat autem numerus quinque milium. Et capite sequenti de quatuor milibus quos iterum pavit, inquit, Et comederunt omnes, & saturati sunt. Sic de muliere prudente, quam ecclesie typum gerere non ambigimus, Prou. 31. dicitur, Non timebit domui suę à frigidibus niuis, omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. Et iterum, Facta est quasi nauis institoris de longè portās panem suum. De nocte surrexit, deditq; prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Legimus etiam in Actis apostolorum c. 2. quòd cū discipuli venderent posses-

Mali spiritus distributa habet inter se vitia.

Mundus & Dæmon nunquam saturant suos.

Deus saturat & replet suos temper.

Libidinis filie duæ.

posses-

possessiões suas, & pedibus apostolorū exponerent, distribuebatur vnicuique prout cuique opus erat. Et c. 4. dicitur, Neq; enim quisquam egenserat inter illos. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia seculasæculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 173. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimoquinto.*

In se autem reuersus dixit, *Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereor? Surgam, & ibo ad patrem meam, & dicam ei, Pater peccavi in cælum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Dixitque ei filius, Pater peccavi in cælum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. Vtinam qui hūc patri-familias filium vitis & moribus profugi imitantur, in se reuertantur, vt iterum redeant ad patrem totius consolationis dominum Deum nostrū. Hinc iam confunduntur hæretici negantes timores & ignitos aculeos, siue pœnarum inferni, siue mortis horrorem, siue necessitates corporis esse vtilis ad reuersionem ad Deum. Non enim frustra dixit Dauid ps. 72. Imple facies eorū ignominia, & quærent nomen tuum domine. Proculdubio filius iste prodigus nō tam citò reuerteretur in domum pa-*

tris nisi illum necessitas vrgeret: fame tamen valida penè confectus in se reuersus decreuit in domum paternam redire. Quod eius verba manifestant cū ait, *Ego autem hic fame pereor.* Ac si diceret, quoniam premor inedia, surgam à vitijs quibus huc vsque vacavi. Surgam à societate porcorum, porcariam relinquam custodiam, & ibo. Prius vitia deponenda sunt, deinde per semitam mādatorum Dei incedendum. Scriptum est enim psalmo. 33. Declina à malo, & fac bonum. Ad patrem autem ibo: sed quibus verbis, quoue vultu apparebo in conspectu eius? Quomodo illum alloquar? Dicam igitur ei, *Pater peccavi in cælum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus.* Ecce conuersi peccatoris processus: primò flagellis à Deo cæsus in se reuertitur, cognoscit vulnera sua, displicet sibi vita sua, recedit à consuetudine & confortio se ad peccandū trahentium, ad Deum reuertitur, peccatorum confesionem agit lachrymabilem, & ad dominum Deum nostrum reuertitur dicens, *Pater peccavi in cælum & coram te.* Et cum pater abesset, quoniam ipse abierat in regionem longinquam, nihilominus se dicit peccasse coram patre: vbiq; enim Deus est, & peccantes videt, & benè facientes, prout scriptum est, In omniloco oculi domini contēplatur bonos & malos. Prouer. 15. Quod nimium nos deterrere debet peccantes, cum sciamus nos corā Deo peccata seæda committere: sed nos sæpe facimus coram Deo quod coram ho-

Vitia prius relinquenda, ad Deū reuerti volenti,

Conuer. si peccatoris ordo.

Contra hæreticos, quæquam se vilem ad reuersionem ad Deū negantes.

minibus

Coram
homi-
nis deli-
quere e-
rubesci-
mus, co-
ra Deo
vero nõ
veremar

minibus facere erubesceremus. Præsen-
tia hominum nos aliquando terret, &
Dei præsentiam non formidamus. Qui-
cunque igitur tentatur respondeat dæ-
moni, respondeat carni, respondeat con-
sulentibus, Quomodo faciam in conspe-
ctu Dei quod erubesco facere in conspe-
ctu hominum? *Iam non sum dignus vo-
cari filius tuus.* Nam quomodo vocabi-
tur filius qui se sponte subdidit diabolo,
& porcos eius, vitia videlicet carnis cus-
todiuit: nec illi à tyranno concessum est
cibo vitiorum saturari? Iam filij nomen
deperdidi, nunc ad te qui nunquam pa-
tris nomen amittis, quoniam semper
misericordia vteris, qui pluis super ius-
tos & iniustos, qui solem tuum oriri fa-
cis super bonos & malos, me tanquam
seruum recipe, & sicut mercenarium.
Ego tibi deinceps seruus ero, vt talis in-
feruiam: tu me non loco filij, sed loco ser-
ui annuera cum mercenarijs. Et tan-
tùm inuocetur super me nomen tuum
dignum & gloriosum quod est super
omne nomen, cui omne flectitur genu
siue in cælo, siue in terra, siue in inferno.
*Surgens venit ad patrem suum: cum autẽ
adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius.*
Nondum enim venerat in domum, sed
properabat accedere. Intuens illum pa-
ter misericordia motus est: sicut scriptũ
est Isa. 65. Eritque ante quã clament
ego exaudiam: adhuc illis loquentibus
ego audiam. Non enim expectauit pa-
ter vt accederet, sed misericordia motus
accurrit, & cecidit super collam eius; &
osculatus est eum. Traditus est osculi si-

Miseri-
cordia
diuina i-
mensa.

gno à Iuda proditore dominus: filium
perditum, peccatores scilicet non dedi-
gnatur osculari misericors pater. Hoc
summ̃is precibus contendebat sponsa
cũ dicit, Osculetur me osculo oris sui.
Osculum oris Dei filius est, qui à patre
genit^o semper generatur, per quem pec-
catores recõciliatur. Deus enim (inquit
beatus apostolus Paulus) erat in Christo
mundum reconcilians sibi, non reputas
illis delicta ipsorum. Super collum pec-
catorum reclinatur dominus dum nos
per pœnitentiam amplexatur, & sibi
vnit per gratiam suam. Verba autẽ que
proposuit filius dicenda patri, protulit
dicens, *Pater peccavi in cælum & coram
te, iam non sum dignus vocari filius tuus.*

Tacuit autem quod secum proposuerat
dicendum, Fac me sicut vnum de mer-
cenarijs tuis, vel eo quod peccator re-
sumpta fiducia considerans misericor-
diam Dei, qua post longam peccatorũ
peregrinationẽ peccatores recipit, ad-
huc expectat per pœnitentiam in nu-
merum se adscribendum filiorum, vi-
dens se à patre amplexatum & oscula-
tum, vel fortè quia mente nimis com-
punctus nec pane mercenariorum se di-
gnum esse arbitrabatur, ideo se nomine
filij indignum fateatur, non tamen audeat
dicere, *Fac me sicut vnum de mercenarijs
tuis.* Optima enim deprecatio est cùm
peccator nihil aliud à Deo impetrare cõ-
tendit, quã peccatorum veniam, de
reliquo verò ipse faciat quod beneplaci-
tum fuerit ante se. Nempè Deus sem-
per ad salutẽ potiora nobis donat, quã

Vtiliora
nobis
Deus lar-
gitur ad
salutem,
quã nos
petam^{us}.

ipfi

Redeun-
tes ad se
peccato
res Deus
paternè
amplexa
tur.

Redeunt
ad se
peccato
res Deus
paternè
amplexa
tur.

ipſi poſtalamus. Vnde beatus apoſtolus Paulus ad Eph. 3. ait, Ei autem qui potens eſt omnia facere ſuperabundanter quàm petimus, aut intelligimus ſecundum virtutem quæ operatur in nobis, ipſi gloria in ſecula in Chriſto Ieſu in omnes generationes ſeculi ſeculorum. Amen. Ideò & in poſtulatione tertia dominicæ orationis edocemur Dei ſemper voluntatem precari fieri, non noſtrâ, dicentes, Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra. Cùm enim ignoramus quid agere debeamus, quid uenobis profuturum, vel nociturum ſit, ad Deum ſint ſemper oculi noſtri directi, ne pereamus, dicentes cum propheta, Oculi mei ſemper ad dominum, quoniã ipſe uellet de laqueo pedes meos. Non igitur quiſquam tardet redire ad domũ Dei, ad eccleſiam, ſiue hæreticus, ſiue blaſphemus, vel libidinoſus longè à Deo abiſerit: ipſe enim ſumm⁹ & miſericors pater etiam nos à longè ſtantes, uenientes tamen recipiet, amplexabitur, & osculo nos pacis excipiet. Benignus enim & miſericors eſt, & præſtabilis ſuper malitia dominus Deus noſter. Innumera habemus aliorum qui longè receſſerũt à Deo, exempla redeuntium: qui omnes recepti ſunt ad pœnitentiam. In quorũ numero beatus apoſtolus Paulus dicit ſe fuiſſe primum. i. ad Timo. i. dicens, Fidelis ſermo & omni acceptione dign⁹, quia Chriſtus Ieſus uenit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum: ſed ideo miſericordiã conſecutus ſum, ut in me primo oſten-

deret Chriſtus Ieſus omnem patientiã ad informationem eorum qui credituri ſunt in uitam æternam. Dignus omni (inquam) acceptione ſermo iſte eſt, ut omnis qui receſſit à Deo reuertatur & ſuſcipiatur gratia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui cũ patre, & ſpiritu ſancto eſt honor, gloria, & imperium per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 174. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimoquinto.*

Dixit autem pater ad ſeruos ſuos. Cito proferte ſtolam primam, & induite illum, & date annulum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius: & adducite uinulum ſaginatũ & occidite, & manducemus & epulemur, quia hic filius meus mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus eſt. Et cœperunt epulari. Ex indumentis quibus pater præcipit hunc filiũ prodigum ornari, colligitur quæ amiſerit uiuendo libidinoſè, & recedens à domo patris prodigenſ traditum ſibi patri moniũ. Cum iterum veſtiatur prima ſtola, nudũ illum oportet conſiderare qui à Deo peccando recedit: iuxta illud Apoca. 3. Quia dicis, quod diues ſum & locupletatus, & nullius egeo (ſic profecto dicebat peccator hic prodigus cùm à patre ſuſcepit patrimonium) & nescis quia tu eſ miſer, & miſerabilis, pauper, cæcus, & nudus. Induere pater miſericordiarum iubet prodigum peccatorẽ, quoniã deperdita veſte gratiæ qua anima induebatur, diſſipata que uirtutum ſubſtantiã, nudus apparuit angelis. Mirũ ſpecta-

Celebri-
tates pœ-
nitentiã
agentis
ſequuntur

Anima
gratiam
dissipās
quam de
toribus
efficia-
tur.

spectaculum, videre animam dissipantis gratiam nudatam tam splendida veste, & denigratam, quæ antea splendebat, ita ut dicat Ieremias, Denigrata est facies eius super carbones, & non sunt cogniti in plateis. Irridetur tunc à dæmonibus, & dicunt illi, Incuruare ut transeamus. Præcipit igitur misericors pater primam illum indui vestem, hoc est gratiam quam amiserat, viuificatis per eam operibus bonis & meritis, quæ antea cum gratia fuerat operatus. Induitur igitur veste candida gratiæ, lauatus sanguine domini cum ijs qui stolas suas dealbauerunt in sanguine agni. Quod luacrum iam diu desiderauit David cum dixit psalmo. 50. Lauabis me, & super niuem dealabor. Postquam autem gratiam suscepit à patre, annulus datur in desponsationis signum, & pacis, & cohabitationis cum Christo. Anima enim sponsa Christi est quando gratiam, quæ suscepit, cōseruat: quod si à gratia excidat, desinit esse Christi sponsa, & seruituti diaboli mancipatur. Dixit enim baptista Ioannes Ioan. 3. discipulis suis de Christo, Qui habet sponsam sponsus est, amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Sponsus igitur Christus dominus ecclesiæ est, & sponsus animarum gratia fecundarum. Merito igitur inuentæ animæ & ad pœnitentiam redeunti datur annulus desponsationis signum, ut iam dicatur à beato apostolo Paulo, Despondi enim vos vni viro,

Anima
in gratia
existens
sponsa
Christi
est.

Adhuc autem manent nudi pedes: clauda vestigia sunt hæc. Nimis enim vitijs assuefacta anima suscepta gratiæ veste & annulo desponsationis non ita expedite per viam mandatorum currere potest, in memoriâ redeuntibus vitijs quibus diu vacauit. Ideo pedes calciari præcipiuntur (calcei enim è pedibus mortuorum animalium conficiuntur) ut sub pedibus calcans anima affectiones carnales, & pedibus data fortitudine dicat cum Dauid, Viam mandatorum tuorum curri, cum dilatasti cor meum. Dilatur cor gratia Dei, fortificatur calciatis pedibus in præparatione euangelij pacis, ut iam calciatus non timeat ambulare per vias rectas, & conculcare leonem & draconem. Deinde iam per pœnitentiam suscepto à patre gratia induto, desponsatos annulo, calceamenta habente in pedibus, vestigijs scilicet erratis reformatis: vitulus adducitur saginatus, vitulus pinguis. De quo pingui conuiuio Isaias locutus est c. 25. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte isto hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, conuiuium pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatis. Hic est vitulus qui immolatus est in cruce, & quotidie à sacerdotibus immolatur in altari, saginatus, pinguis, in monte Sion institutus, & in caluarie monte immolatus, qui placuit Deo super vitulum nouellum cornu producentem & ungulas. ps. 68. Ecce gaudium super vno peccatore pœnitentiam agente, ecce pastor in humeris portans quæ perierat ouem.

Calceos
induere
quid signi-
ficet.

Vitulus
saginat-
us.

Pœniten
tis pecca
toris festi
um.

ouem. Tota lætatur domus, in cœperunt epulari. Iam ad corpus domini admittitur pœnitens, sacrificiũ sublime sumit, & pro illo offertur. Hæc sunt festa pœnitentiam agentis, hæc celebritates à peccatis reuersi, & ad dominum veraciter conuersi. Consideremus igitur Deibonitatem in peccatoris conuersione. Ecce ipse Deus in tantam hunc permisit deuenire egestatem, vt in se reuersus (& si non secundum beatum August. ad se sed in se, ob sui. f. penuriam & egestatẽ, ob sui miseriam & famem, in se propter se reuersus, non ad se propter scelera commissa: sed mala quæ eum presserunt, ad Deum ire, secundum beatum Gregorium compulerunt. Ait enim, Mala quæ nos hic premunt, ad Deum nos ire compellunt) tandem resipisceret. Non igitur cū malis in hac vita premimur turbemur, sed æquo animo toleremus recogitantes peccata nostra. Cum in se reuersus esset necessitate compulsus de creuit in domum patris reuerti, in quã si opulentia prima adesset nunquam reuenteretur. Post propositum verba pœnitentiæ excogitauit quibus patrem placaret dicens, *Pater peccaui in cœlum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus fac me sicut vnum de mercenarijs tuis.* Iam redeunti occurrit pater, ruit in amplexus, osculatur (quippe Deus illum vt saluum reciperet, in egestatem & famẽ deuenire permisit) tanquam si diceret, Ego te reuertentem plus filio optaui, quã tu reuerti desiderasti. Ideo pater præoccupat, præoccupat enim Deus qui se cõ-

Deo qua
re nos af
fictioni
bus pre
mat.

cupiscunt, vt ijs se prior ostendat. Sap. 5. Et Isa. 64. Occurristi lætanti facienti iustitiã Deinde veste noua induitur, calceatur, immittitur digito annulus, vitulus saginatus editur, magna in tota domo auditur vox lætitiæ, symphonice sonitus, ducitur etiam chorus, vt nullũ deficiat lætitiæ signum in vera conuersione peccatoris. Confundatur igitur supercilium hypocritarum scribarum & pharisæorum, qui detrahebant saluatori dicens, *Quia hic peccatores recipit & manducat cum illis.* Confundantur etiã qui de dignantur conuersos peccatores in ecclesia, quoniam secundum beatũ Gregorium falsa iustitia habet dedignationem, vera autem compassiõnem, & gaudium de peccatoribus conuersis gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 175. in euangelium beati
Luca ex cap. decimoquinto.*

Erat autem filius eius senior in agro, & cum veniret & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & chorum: & vocauit vnum de seruis, & interrogauit quæ hæc essent. Isque dixit illi, *Frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. Indignatus est autẽ, & nolebat introire. Pater ergo illius egressus cepit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo. Ecce tot annis seruo tibi, & nunquam mandatum tuum præterui, & nunquam dedisti mihi hœdum vt cum amicis
meis*

Mu
nem
nec
iam
natu

In
esse

meis epularer: sed postquam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti vitulum saginatum. At ipse dixit illi, *Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus est.* Frater in agro senior vel populum Iudæorum, vel potius iustos & bonos significat. Iustos quippe Deus creauit primos patres nostros Adam & Heuam, postea verò facti sunt rei edentes deligno vetito. Quicumq; ergo sunt iusti, qui in vera fide permanent, & bonis operibus seruiunt Deo, assimilantur illi primæ creationi obseruantes mandata Dei, & ad innocentiam quoad possunt gratia Dei accedentes. Nullus tamen mūdus à sorde, nec infans cui⁹ est vnus diei vita super terrā: Sed appropinquat Deo, & Deus appropinquat illis gratia sua. Atque ita meritis & bonis operibus fiunt proximi Deo, sicut scriptū est Sap. 6. Custoditio autem legum consummatio in corruptione est, incurruptio autē facit proximum Deo. Itaque senior filius tantò quis est, quantò amplius legē Dei custodit, vitia carnis retundit, bonis & sanctis exercitijs occupatur, accedēs quantum fragilitas potest, non ad innocentiam, sed ad gratiam, qua primi nostri parentes fuerē ante peccatum à Deo donati. Hic in agro dicitur fuisse, non enim definit iustus corporis sui terram colere, nunc vitiorum spinas ressecando, nunc aratro flagellationis domando, nunc ieiunijs & abstinentia frangendo,

nunc semina virtutum desuper spargēdo, vt tandem possit fructum colligere meritorum. Omnes enim nos (inquit beatus apostolus Paulus. 2. Cor. 5.) manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum. Cum enim anima per corpus operetur bona & mala, ideò dixit, propria corporis prout gessit: cogitationes enim verò bonorum, vel malorū operum mediāte corpore exterius exercentur. Cum igitur rediret de agro, & appropinquaret ecclesiæ, audiuit symphoniam & chorum exultantibus omnibus pro reditu peccatoris ad pœnitentiam. Cognito autem quid hoc esset, indignatus est Iudeorum populus, indignati sunt contra dominum scribæ & pharisæi, quia peccatores recipiebant, & manducabant cum illis. Indignati sunt iterum Iudæi contra apostolos, quoniam ad gentes ingressi ad pœnitentiam illas receperunt, & gremio ecclesiæ aggregauerunt, & salutis euangelicæ participes fecerunt. Quibus omnibus in hac similitudine responderunt iniuste & iudicare, & irasci. Quoniam Iudæi habuerunt legem, similiter & prophetas, & omnia bona Deus illis communicauit annuntians aduentum Christi, & interim illis bona plurima tribuens, regnum, sacerdotium, sacrificia, prophetas, patriarchas, aliosque probos viros & mulieres: postremò filium vniuentum de eorum stirpe carne indutū misit saluatorem. Iustus etiam & probis hodie in ecclesia spiritus sancti gratiam

Mund⁹
nemo est
nec infans
iam iam
natus.

In agro
esse.

Indigna
ti Iudæi
contra
Christū
& apo-
stolos in
iuste.

Plurima
bona de-
us Iudæis
cōmuni-
cauit.

&

& dona tribuit, dans vni spiritum sapiē-
 tiæ, alteri spiritum intellectus, alij spiri-
 tum scientiæ, vel pietatis, alium replens
 spiritu timoris domini: alijs autem diui-
 dit, prout vult, gratias suas, quæ à beato
 apostolo Paulo enumerantur. 1. Cor. 12.
 Omnia bona ecclesiæ iustorum sunt,
 ipsi participes sunt omnium eorū. Par-
 ticeps ego sum (inquit David) omnium
 timentium te, & custodientium man-
 data tua. Ideò non oportet cum amicis
 hœcedum extra domum manducare, ne
 aliquo peccato ex societate malorum in-
 uoluantur. Oportet igitur vt Deus &
 dominus noster Iesus Christus lætetur,
 & tota gratuletur ecclesia, quia frater
 hic peccator mortuus erat & reuixit, pe-
 rierat & inuentus est. Neque prætereū-
 dum censeo, cum prius videatur periisse
 quàm mori, quomodò pater ait, mor-
 tuus erat & reuixit, deinde subiunxit,
 perierat & inuentus est. Hoc profectò
 ideò existimo à patre prolatum, quoniã
 priusquam abiret in regionem longin-
 quam, & à domo patris recederet, mor-
 tuus, non in corpore vtique, sed in ani-
 ma fuit per peccatū mortale. Non enī
 uerò substantiam suam à patre postulas-
 set, nec abiisset, nisi iam corde longè à
 Deo recessisset per culpam. Prius enim
 corde longè à Deo aufugit, quàm cor-
 pore abiret. Omnis nēpe peccator prius
 corde peccat, quàm peccata opere perficiat.
 Meritò igitur sapiens pater dixit,
 Mortuus erat & reuixit, deinde addidit,
 Perierat & inuentus est. Morimur per
 peccatum, & perimus postquàm pec-

catum fuerit consummatum, iuxta il-
 lud quod legitur in epistola beati Iacobi
 apostoli c. 1. Concupiscentia cum con-
 ceperit parit peccatum, peccatum verò
 cum consummatū fuerit generat mor-
 tem. Ecce primū animæ mortem,
 hoc est priuationem gratiæ, & reatum
 poenæ æternæ. Perierat sicut scriptum
 est. Erraui sicut ouis quæ periit. Si enim
 mala quæ ex peccato proueniunt, prius
 quàm quis peccaret considerarentur,
 proculdubio vnusquisque volens pecca-
 re maximè hac consideratione à pecca-
 to retraheretur. Qui autem diligit ini-
 quitatem, odit animā suam. Ecce quan-
 tum malū odisse seipsum, deinde amit-
 tere amicitiam Dei, & inimicum eius
 fieri, secundum quod scriptum est Iaco-
 bi. 4. Siquis vult amicus esse seculi huius,
 inimicus Dei constituitur. Seruus effi-
 citur diaboli, & peccati cui seruit: qui
 enim facit peccatum, seruus est peccati.
 Poenæ æternæ reatum incurrit: Quis ex
 vobis poterit habitare cum igne deuorante,
 & ardoribus sempiternis. Amit-
 tit Dei gratiam, omnia bona quęcunq;
 operatus est priusquam peccaret, morti-
 ficantur, & illi non pro sunt ad æternam
 salutem. Maneamus igitur semper in
 domo domini fructificantes sicut oliuę,
 vt tandem mereamur ad vitam perue-
 nire sempiternam gratia domini nostri
 Iesu Christi, cui cū patre & spiritu san-
 cto est honor, gloria, & imperiū per
 omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 176. in euangelium beati*

Luca ex cap. decimo sexto.

Dicebat

Corde
 prius quā
 opere pe-
 ccamus.

Amicus
 seculi
 inimicus
 Dei.

original

Dicebat autē ad discipulos suos, Homo quidā erat dives, qui habebat villicū & hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona illius. Et vocavit illum, & ait illi, Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se, Quid faciam quia dominus meus aufert à me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubescō. Scio quid faciam, ut cum amotus fuero à villicatione, recipiant me in domos suas. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui dicebat primo, Quantum debes domineo? At ille dixit, Centum cados olei. Dixitque illi, Accipe cautionem tuam, & sede citò scribe quinquaginta. Deinde alio dixit, Tu verò quantum debes? Qui ait, Centum coros tritici. Ait illi, Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Et laudavit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Et ego dico vobis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in eterna tabernacula. Tribus propositis parabolis de peccatorum iustitia, & receptione à salvatore, qui non venit vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam: nunc ad discipulos dominus conuersus quartam addidit parabolam, in qua ipsos peccatores edocet quemadmodum bonis temporalibus possint acquirere aterna. Quæ parabola vnicò concluditur verbo, *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in eterna tabernacula.* Unde & sumenda est pa-

rabola in sensu, in quo à domino adducitur. Si enim ille villicus laudatur de ea qua vsus est prudentia in alienis bonis, multò magis ille laudabitur qui de suis negotiando acquireret vitam æternam. Villicus igitur œconomus, siue præpositus domus & reddituum alicuius domini est. Hic diffamatus erat apud dominum suum tanquam dissipator reddituum illius. Non desunt nostris temporibus huiusmodi homines, qui cum præponuntur facultatibus dominorū, tanquam suas, & tanquam nunquam reddaturi rationē administrationis suæ eas dissipent, immò sibi retineant: imitantes Iudam Iscariotem, de quo beatus Ioannes ait c. 12. quia fur erat. Mirabile est quemadmodum nostris vitijs obviare studet dñs. Fur erat Iudas, & ne illi de essent pecuniæ in marsupio, illi administrationem collegij apostolici cōmisit, dicente euangelista eodem cap. Loculos habens, ea quæ mittebantur portabat. Quod sequenti. 13. cap. sic repetit dicens, Quidam enim putabant (cum dñs illi dixisset, Quod facis, fac citius) quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus, Eme ea quæ opus sunt nobis ad diē festū, aut egenis ut aliquid daret. Diffamatus igitur erat villicus de quo in euangelio dñs ad inquisitionē processit. Non enim æquum neq; iustum est inquisitionem alicuius in particulari facere, non præcedente infamia, c. Qualiter & quādo, de accusa. Cum autem hic diffamatus esset, vocavit illum dominus dicens, *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ,*

Quare Iudæ loculi cōmissi.

inquire de alie no q. 30 ad p. 10 de d. m.

iam enim non poteris villicare. hoc est officium exercere economi, & redditibus meis præesse, illosq; colligere, & à debitoribus exigere. Non prætereundū est quomodo illū dominus ab officio remover: non enim expedit quem semel furē reperit dominus, amplius tolerare, aut in officio retinere, quia daretur fur occasio furandi, & malè officium gerendi, & per consequens peccandi, & animā perdendi. Itaque ille amitteret animam, & dominus redditus. Quòd autē laudatur quia in fine expilavit dominum suū, & illi abstulit quinquaginta cadosolei & viginti coros tritici, non de rapina, sed de astutia la^o est, vt inueniret beneuolos receptores post amotionem ab officio. Quòd autem dicitur, *prudētiores sunt filii lucis*, non de angelis est sermo, sed de bonis & virtuti deditis hominib^o. Quasi diceret, Plures modos inueniunt filij huius seculi ad implenda marsupia & diuitias congregandas, quam viri probi ad ditandam animam, & obsequiū præstandum Deo. Māmona vtique Siritacè & Hebraicè diuitiē appellantur. Iniquitatis dicitur, non quia malæ sint diuitiæ, sed quia homines malè ijs vtuntur, & quia sepius malè acquiruntur. Vel fortè ideo māmona iniquitatis secundū beatum Basilium dicitur, quia datur bonis & malis. Plenus est Turcarum rex diuitijs, multi etiā iniqui homines Mahometani & Iudæi diuitijs abundāt: Deus enim in hoc æquabilitatem facit. Nempe qui habet primogenitum filium dominus suæ heredem, non illi di-

uitias congregat, sed alijs qui non sunt primogenituram hæredituri. Infidelibus autem & malis etiam Christianis dantur diuitiæ & bona temporalia, quoniam non sunt hæredituri cum primogenito Christo regnum cælorum. Illum enim sic appellat beatus apostolus Paulus dicens Rom. 8. Nam quos præsciuit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratrib^o. Et beatus Iohannes Apocal. c. i. Primogenitus mortuorum, & princeps regum terræ. Cū illo ergo boni & electi hæreditatē consecuturi sunt cælorum. Alij etiam infideles & iniqui aliquandò minimè ditantur præ cæteris in terra, hæredituri penas perpetuas in inferno. Nos igitur quibus Deus noster etiam largitus est māmona quod iniquis solet dari, faciamus nobis amicos, qui nos recipiant in æterna tabernacula; nam dominus ait, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Non igitur consideremus indigentium personas, & aliquando etiā malam vitam, sed consideremus in suis pauperibus Christum, vt dum illis necessaria ministramus, quæ largimur in vitam transferatur sempiternam (quæ admodum dixit angelus Cornelio centurioni Act. 10. Cornelii orationes tuæ & elemosynæ tuæ ascenderunt in conspectum Dei) gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorū.

Amen.

¶ Tracta-

Māmona quid.

Diuitiæ
per se nō
sunt ma-
læ.In elemosyna
elargien-
da Christi,
non pauperis
persona
confide-
randa.Cu-
tas
pid-
rū i-
dun-
scit.Resp-
Deu-
leem-
nem-
holo-
itum-
rapi-M-
mult-
cupi-
te or-
tur i-
be, e-
que o-
nium
sa ra-

Tractatus 177. in euangelium
beati Lucae ex capitulo deci-
mo sexto.

Nunc autem aliqua tractanda sunt
circa gesta huius villici iniqui. Pri-
mòque aduertendum est iuxta enar-
ratam similitudinem, cupiditas terre-
norum & furum, quæ crescit quan-
tum ipsa pecunia crescit, & de die in
diem extenditur horum hominum cu-
piditas, & plus indies flamma eius in-
cenditur. Hic namque fur cum iam se
amoueri à villicatione sentiret, auxit la-
trocinium, & dimidium olei remisit
vni debitori, & viginti coros tritici al-
teri. Nec desunt hodie qui ex furto &
rapina offerant sacrificia domino & ali-
quas elemosynas largiantur. Melius
facerent si ablata restituerent: domi-
nus enim odit rapinam sibi offerri, si-
cut scriptum est Isai. 61. Ego domi-
nus diligens iudicium, & odio habens
rapinam in holocaustum. Tenaciter in
est cordi cupiditas, nec satiatur pecunia
auarus, sicut scriptum est Ecclesiastici
14. Infatiabilis oculus cupidi in parte
iniquitatis non satiabitur. Graue ma-
lum, ex quo velut è fonte omnia bel-
la, lites, & odia oriuntur. Quòd si hæc
pestis à cordibus hominum auelleretur,
omnia sanè prædicta cessarent, & cha-
ritas Dei diffunderetur in corda homi-
num abundanter. Lis, odium, bellum
charitatem expellunt, quæ sunt cupi-
ditatis filix. Qui verò cupidus non est,
viuit quietus, pacificus in medio fra-

trum suorum. Totum orbem concutit
cupiditas. Optimè ergo beatus aposto-
lus Paulus illam omnium malorum
appellauit radicem. 1. Timoth. 6. Hanc
igitur fugiamus si volumus pacatum
gerere animum, quietam & tranquil-
lam degere vitam. Aduertendum se-
cundò est quam sibi proposuerit villi-
cus iniquitatis rationem, vt rapinam
faceret bonorum domini sui. Dixit né-
pe, *Fodere non valeo, mendicare erubesco,*
Laborem noluit subire & verecundiam
deponere. Duo mala sunt quæ homi-
nes à via salutis impediunt, nolle sub-
ire laborem, & virtutem erubescere.
De primo dicitur Prouerb. 20. Propter
frigus piger arare noluit, mendicabit
ergo æstate, & non dabitur illi. Om-
nes carnis illecebras pigritia nutrit. om-
nem poenitentiam respuit. Nec verò
exiguum malum est, sed vtique per
quam maximum. Dicit vnus, Ieiuna-
re non valeo: alter, Non possum ora-
tioni vacare, lassus sum audiendo pro-
lixas prædicationes, diuinorum officio-
rum longitudinem non possum tolera-
re. Longa sit licet mensa, longissimequè
illæ potationes & escæ, breuestan en vi-
dentur: saltationes quibus magna pars
noctis consumitur, non fastidiuntur.
Ad omne autè opus bonù dicitur: Non
valeo tantum subire laborem: seculi
veruntamen deliciae breues semper re-
putantur. Siquis ergo (inquit aposto-
lus. 2. Timoth. 2.) emundauerit se ab
istis, erit vas in honorem sanctifica-
tum, & vtile domino, ad omne opus

ll ij bonum

Cupidi-
tas in cu-
pidis ini-
rii in mo-
dam cre-
scit.

Respuit
Deus e-
leemosy-
nam &
holocau-
stum ex
rapina.

Mala
multa ex
cupidita-
te oriu-
tur in or-
be, eorù-
que om-
nium ip-
sa radix.

Pigritia
viam sa-
lutis im-
pedit.

ele-
syna
rgien
Chri-
non
peris
tona
sufide-
da.

Probi bonum paratum. Nullum recusant la-
 borem subire pro Christo viri probi,
 omne videtur exiguum quicquid faciunt
 & leue. Vnde beatus apostolus Paulus
 2. Corinth. 4. ait, Id enim quod in præ-
 senti est momentaneum & leue tribu-
 lationis nostræ, supra modum in su-
 blimitate æternæ gloriæ pondus ope-
 ratum in nobis, non contemplantibus
 nobis quæ videntur, sed quæ non vi-
 dentur: quæ enim videntur tempora-
 lia sunt, quæ autem non videntur, æter-
 na. Ecce quàm leue existimauit beatus
 apostolus quicquid laboris potest ho-
 mo in hac vita subire, quicquid excus-
 sa pigritia & torpore tam mentis, quàm
 corporis operari tenetur: non enim
 mandata eius supra vires hominis sunt,
 quin eius gratia comite adimpleri pos-
 sint. Vnde & beatus Ioannes epistol. 1.
 capit. 5. ait, Hæc est enim charitas Dei
 vt mandata eius custodiamus: & man-
 data eius grania non sunt. Erubescen-
 tia aliud ingens malum est, cum quis
 erubescit benè agere, mandata domi-
 ni custodire. Quid (inquiunt tales) di-
 cent homines? vel, quomodò viuam in-
 ter gentes nisi vindicauero iniuriam,
 occidam offensorem, iurem, detraham,
 & secundum leges seculi vitam. Deta-
 libus dominum sup. capit. 9. dixisse re-
 fert sanctus euangelista, Qui me eru-
 buerit & meos sermones, hunc filius
 hominis erubescet cum venerit in ma-
 iestate sua, & patris, & sanctorum an-
 gelorum. Qui habitat in cœlis irride-
 bit eos, & dominus subsannabit eos.

Erubescere vir-
 tutes ex-
 ercere à
 via salu-
 tis distra-
 hit.

Videant nunc qui habitant in aliquo
 pago, in quo est consuetudo aliqua sce-
 da, quæ quidem vituperatur apud re-
 gem & in curia eius, vtrum optimè &
 consultò facerent, si regis & curiæ eius
 consuetudine sprete, pagi & agricola-
 rum lege viuerent, eorumque vererentur
 detractionem & cachinnos. Quan-
 tò ergo potius debet vnusquisque se-
 cundum consuetudinem curiæ cœle-
 stis viuere, & spernere pagi huius mun-
 di, & vilissimorum hominum pecca-
 torum consuetudinem? Tertio lauda-
 tur villicus iniquitatis non de rapina,
 sed de prudentia, quia sibi consuluit:
 non quia furatus est domini sui triticum
 & oleum: prudentia enim carnis mors
 est, secundum apostolum ad Roman. 8. sed quia sibi benè consuluit, vt reci-
 perent eum debitores domini sui in do-
 mos suas. Sapientes sunt (inquit Iere.
 4.) vt faciant mala, benè autem facere
 nescierunt. Hæc est prudentia carnis.
 Flectitur autem similitudo hæc in con-
 clusione sua à domino, vt faciamus &
 nos exemplo huius iniqui bonorum
 nostrorum in pauperes distributionem,
 vt recipiant nos in æterna tabernacu-
 la. Recipiet nos Dominus noster Iesus
 Christus, qui sibi factum ascribit quic-
 quid pauperibus eius facimus (quod
 enim, inquit, vni ex minimis meis fe-
 cistis, mihi fecistis) gratia sua, cui cum
 patre, & spiritu sancto est honor, glo-
 ria, & imperium per omnia
 secula seculorum.

Amen.

Tracta.

Pruden-
 tia car-
 nis mor-
 tit.

Mo-
 nō
 nen-

*Tractatus. 178. in euangelium beati
Luca ex cap. decimo sexto.*

Qui fidelis est in minimo, & in ma-
iori fidelis est: & qui in modico ini-
quus est, & in maiori iniquus est. Si ergo
in iniquo mammona fideles non fuistis, quod
verum est quis credet vobis? Et si in alie-
no fideles non fuistis, quod vestrum est
quis dabit vobis? Nemo seruus potest duo-
bus dominis seruire, aut enim vnum odiet
& alterum diliget, aut vni adhaerebit, &
alterum contemnet. Non potestis Deo ser-
uire & mammona. Scriptum est, Qui
spernit modica, paulatim decedit. Ec-
clesiastici. 19. Ex modicis peruenitur
ad maiora quousque peccator decedat
in profundum malorum. Cum autem
in profundum malorum deuenerit, ad
supremum peruenitur malum, quod
est contemptus, iuxta illud quod scri-
ptum est Prouerb. 18. Impius cum in
profundum venerit peccatorum, con-
temnit. Et tunc fit ciuis Babylonis ci-
uitatis terrenae, sicut scribit beatus Au-
gustinus libro. 14. de ciuitate Dei, capit.
ultimo. Fecerunt (inquit) amores duo
ciuitates duas, terrenam amor sui vs-
que ad contemptum Dei, coelestem
amor Dei vsque ad contemptum sui.
Foelices ciues huius Dei ciuitatis, qui
sic eius sunt amore incensi, vt omnia
seque ipsos, ne peccent, contemnant.
Infelices, & plusquam miseri ciues
terreni qui in minori & in maiori etiam
iniqui sunt. Cum enim dominus age-
ret de conciliandis amicis per exerci-
tium bonorum in pauperes distributo-

rum, continuo haec verba coniunxit,
Qui fidelis est in minimo, id est, qui in
his terrenis fidelis est, bene videlicet
distribuendo quae possidet, & paupe-
ribus largiendo, vt recipiatur in aeter-
na tabernacula, *in maiori*, hoc est in bo-
nis spiritualibus fidelis est. *Et qui in mi-
nimo iniquus, in maiori etiam iniquus est.*
Hoc innuit beatus apostolus Paulus
1. Timoth. 3. vbi cum requisitas virtu-
tes in episcopum scriberet, inter cate-
ra ait, Suae domui bene praepositum.
Siquis autem domui suae bene praef-
se nescit, quomodo ecclesiae Dei dili-
gentiam habebit? Ecce quomodo in
minimo fidelis domus suae, in maiori
fidelis est, domus videlicet Dei: &
qui suae domui male praest, idem fa-
ciat in praepositura domus Dei, quod est
maius. Quod dominus confirmat di-
cens, *Si ergo in iniquo mammona fideles
non fuistis, quod verum est quis credet vo-
bis?* Quod verum est, accipiendum est
pro veris bonis spiritualibus. Ideo iam
praediximus dici mammona iniquitatis,
quia dantur bonis & iniquis diuitiae, &
de se non habent bonitatem: habent eni
bonitatem vel malitiam in vsu bene vel
male vtentiū. Vera bona sunt bona spi-
ritualia: qui autem bonis temporalibus ma-
le vtitur non illi committuntur spiritua-
lia, ne forte ijs pessime vtatur; quemad-
modum Simon magus obralit pecunia
beatis apostolis Petro & Ioanina Sama-
ria Act. 8. dicens, Date mihi hanc po-
testatem, vt cuiuscunque imposuero ma-
nus, accipiat spiritum sanctū. Cui beatus

De tem-
poralib⁹
argumē
tatur ad
spiritua-
lia.

Modica
nō sper-
nenda.

Simonia
vnde or-
ta.

Petrus respondit, Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Huiusmodi sunt omnes simoniaci, qui spiritualia pro spiritualibus vendunt, vel ipsa sacra & spiritualia pro temporalibus. A Simone labes hæc pestifera nomen sumpsit: Eandem iterum dominus confirmat replicando sententiam dicens, *Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est quis dabit vobis.* Hæc toties repetita sententia diuites admonet non tantum sibi & suis recepisse à Deo diuitias, sed ut pauperibus erogando diuites sint in operibus bonis. Dominus enim pauperem facit, & dat, humiliat, & subleuat. Nec ideo egenos fecit Deus in mûdo quòd non posset facere diuites, potuit enim omnes ditare: sed quosdam elegit diuites ut diuitijs cælum comparent, alios fecit pauperes ut orationes fundunt pro diuitibus sibi temporalia largientibus; & sic illi diuitiarum bono vsu, hi verò patientia & oratione in vitam introire mereantur æternam. Ac ne fortè aliud cogitarent diuites & apud se falsò existimarent diuitijs esse inseruendum, & in illis finem ponendum, addit, *Ne mo seruus potest duobus dominus seruire.* Natura humana seruitute tenetur suo factori Deo; serui enim sumus Dei altissimi, quoniam ipse fecit nos, & non ipsi nos; serui etiam quoniam empti sanguine Christi; Empti enim estis pretio, nolite fieri serui hominum. 1. Corinth. 7. Fit tamen homo aliquan-

do seruus peccati, nam qui facit peccatum, seruus est peccati. Non potest igitur quis dominis duobus seruire: aut enim vnum diligit & alterum odiet, aut vni adhærebit & alterum contemnet. Ne autem sub obscura remaneret quod dixerat, sequentis sententia declaratur, *Non potestis Deo seruire & mammonæ.* Qui enim seruit alicui domino fideliter, omnes vires suas in domini sui obsequium impendit, ad illum solum attendit, illum plus cæteris diligit, quippe quia eius obsequio est omnino mancipatus. Vnde & David psalmo. 122. Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, & sicut oculi ancillæ in manibus dominae suæ, ita oculi nostri ad dominum Deum nostrum. Et beatus apostolus Paulus ad Ephes. 6. monet seruos, ut seruiant dominis temporalibus diligenter dicens, Serui obedite dominis carnalibus cum timore & tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo. Et beatus apostolus Petrus. 1. epistol. capit. 2. Serui subditi estote in omni timore dominis. Hoc modo qui verè seruit Deo, non potest seruire mammonæ, nec qui seruit temporalibus cum omni sollicitudine & anxietate, potest seruire Deo, quoniam omnem sollicitudinem circa temporalia apposuit. Sunt diuites quidam in operibus bonis qui ipsas diuitias Deo dicatas habent, & solum Deum dominum recognoscunt, illique in omnibus placere student. Hi non seruiunt mammonæ,

Diuites & pauperes quare Deus constituit.

Diuites aduertat

sin omi
no eba

Fideliter Deo inservire volens temporales sollicitudines abijciat oportet.

Diuites Deo placentes.

sed

sed de ipsa mamona Deo obsequium præstant, quem solum authorem & redemptorem cognoscunt, & dominum timent & venerantur, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 179. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo sexto.

Audiebant autem omnia hæc pharisæi qui erant auari, & deridebant illum. Et ait illis, Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus, Deus autem nouit corda uestra: quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum. Lex & prophetæ usque ad Ioannem, ex eo regnum Dei euangelizatur, & omnis in illud uim facit. Tanta cecitate occupantur auari, ut mirum sit inter huius gentis multitudinem, & ab auaritia diuelli unum, & lucem superfusam ob oculorum lippitudinem videre. Vnde scriptum est, Auaro nihil est scelestius, Ecclesiastici. 10. Non enim potest satiari pecunia, dicente scriptura Ecclesiastici. Auarus non implebitur pecunia. Hos simulacrorum seruos appellat beatus apostolus Paulus ad Eph. 5. dicens, Hæc enim sentite intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus (quod est idolorum seruitus) non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Idem etiam repetit ad Colos. 3. Morteificate ergo membra uestra quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam quæ est simulacrorum serui-

tus: propter quæ uenit ira Dei super filios incredulitatis. Sicut ergo qui adorat idola difficile amouetur a simulacrorum seruitute, eodem modo qui pecunias auarè congregat & auarè retinet, ab hac mamone seruitute per quam difficile amouetur. Ideo irridebant scribæ & pharisæi qui erant auari, dominum contra auaritiam prædicantem, & illos ab errore amouere uolentem, ne suspicarentur, deinceps (quem admodum & eò usque fuerant suspicati) posse se Deo & auaritiæ seruire. Videns autem dominus eorum hypocrisim, & prauum affectum quem ad diuitias habebant, corda eorum patefecit, ut saltem sic crederent sententiam, Non potestis Deo seruire & mamona, cum uiderent dominum occulta cordium suorum manifestare. Et ait illis, Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus, Deus autem nouit corda uestra: quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum. In hoc se Deum ostendit dominus cum corda eorum patefecerit, & se nosse manifestauerit. Quod autem dicit, altum est hominibus, hoc est intelligendum profundum & absconditum, ita ut arbitrentur neminem hoc posse percipere. Quod est apud Deum abominatio, cum omne corpus patet, & omnis uoluntas loquitur: & quanto plus malitia occultatur in corde, tanto plus Deus abominatur cor hominis, qui se à nemine uideri suspicatur. Quod si fatetur deum uidere cor, tanto abominabilior est, cum non uideatur Deo uidente talia uersare in corde, quæ si uiderentur ab hominibus

Sub EA
IV muf
fol 107
colligat
q. 2. fol
el. 107. q.
ad m. 10
107. q. 1
107. q. 1
107. q. 1

Manife-
statio dei
tatis chri-
sti.

Quale
cor ho-
minis de
us maxi-
me abo-
minetur

20012
20013
20014
20015
20016
20017

Auarus
iniaciabi-
lus.

20018
20019
20020
20021

Auaricia
simula-
crorum
seruitus.

à cordis intimo secreto amoueret, ne populo abominabilis appareret. Et quoniam illi gloriabantur in lege, ne aliquid per ignorantiam errarent, dominus aduenisse Deum in carne illis patefecit dicens: *Lex ex propheta usque ad Ioannem, ex eorum Deum euangelizatur, & omnis in illud vim facit.* Sic enim uero exorsus est beatus Ioannes prædicationem suam Matth. 3. *Pœnitentiã agite, appropinquabit enim regnum cœlorum.* De cuius præcurso-
 nis officio uaticinatus est Isaias c. 4. *Vox clamantis in deserto, parate uiam domini, rectas facite semitas eius.* Quod etiam respondit idem Ioannes pharisæis sacerdotibus & leuitis Ioan. 1. cum interrogaretur, *Tu quis es?* Ego (inquit) *vox clamantis in deserto, dirigite uiam domini sicut dixit Isaias propheta.* Hoc protestatus est Malachias c. 3. *Ecce ego mitto angelum meum, & præparabit uiam ante faciem meam.* Et statim ueniet ad templum sanctum suum dominator quem uos queritis, & angelus testamenti quem uos uultis. In prædicatione beati Ioannis baptistæ cœssa uere prophetæ, quoniam tunc completæ sunt prophetiæ quæ loquebantur de aduentu Messie. Lex etiam impleta est, sicut dominus Matth. 5. dixit, *Non ueni soluere legem, sed adimplere.* Deinceps non iam uenturus annuntiator dominus, sed aduenisse ostenditur: ideo regnum cœlorum quod usque ad aduentum domini clausum erat, reseratur, & aduersus illud euangelizatur, beata uita promittitur, felicitas æterna nuntiatur. *Et omnis in illud vim facit.* Vim

facit omnis sibi ipsi, ut ingrediatur in illud, vim etiam facit nocte dieque quisquis saluari desiderat, & impetu tanquam strenuus miles usquequo in arcem eius conscendat, inuehitur. *Quemadmodum enim qui uult aliquam munitam urbem occupare vires exercet, & ut per murum, vel alium quemcunque aptum locum ingrediatur contendit: Sic quicumque saluari uult, debet vires pietatis exercere elemosynis, ieiunijs, peregrinationibus, orationibus, flagellis vim inferre ciuitati cœlesti. Regnum cœlorum vim patitur, & uolentirapiunt illud, Matth. 11. Atqui nos miseri segniter operantes, vel fortè nihil, uolumus inter choros angelorum constitui. Falsò nobis otio uacantibus promittimus regnum cœlorum cum dicat dominus, *Et omnis in illud vim facit.* De hoc monebat beatus apostolus Paulus Timotheum c. 2. dicens, *Labora sicut bonus miles Christi Iesu, nam & qui certat in agone non coronabitur, nisi legitime certauerit. Habemus dominum nostrum Iesum Christum ducem, qui ut nos redimeret, totam suam in laboribus uitam consumpsit usque ad mortem crucis, nunc ieiunando, nunc in orationibus spernoctando, nunc prædicando, nunc infirmos sanando, & nunquam corpori suo sacratissimo requiem indulgendo. Quod & de se beatus apostolus Paulus longa narratione asserit 2. Cor. 11. Et eiusdem epistolæ cap. 7. ait, *Nam & cum uenisset in Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passus.***

Strenuus laborandum, saluari desiderantibus.

Strenuus laborandum, saluari desiderantibus.

vita christi tota laboriosa ualde.

Strenuus laborandum, saluari desiderantibus.

Hæc

Ad aduentum uisum baptistæ lex & propheta loquuntur cum habuerunt, tunc enim adimpleta sunt omnia.

Strenuus laborandum, saluari desiderantibus.

Strenuus laborandum, saluari desiderantibus.

Hæc patiens vim fecit cœlo beatus apostolus gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 180. in euangelium beati

Lucæ ex cap. decimo sexto.

Facilius est autem cœlum & terram præterire, quàm de lege vnum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur. & qui dimissam à viro ducit, mœchatur. Dixerat dominus legem & prophetas vsque ad Ioanné, deinde regnum cœlorum euangelizari, & omnem qui introitus est in illam vim facere. Ne autem pharisæi & scribæ aliquid à lege prætermitti suspicarent, sed omnia impleri in Christo & per Christum cognoscerent, subsequitur:

Facilius est cœlum & terram præterire, quàm de lege vnum apicem cadere, hoc est, quin impleatur. Vnam & hoc attenderent perfidi Iudæi, & ab exordio mundi videntes Adam ex terra virgine & nunquam maledicta formatum, agnosceret Messiam sibi in lege promissum ex virgine nasci. Et dum formatur Heua ex latere Adam dormientis, cognoscerent cœlesiam ex latere Christi in cruce dormientis formatam. Et dum iustū Abel à fratre suo occisum legunt, viderent à populo suo dōmīnum crucifixum. Paschalis agnus in molaturo, cuius non confunditur os, ipsū dominum Christū signat, cuius in crucis ara porridios non est comminatum, cuius agni sanguine

postes portarum consecrantur, ne ab angelo percūtiēte Ægyptiorum primogenita occidantur, quoniā ab ipso agno Christo domino sanguis effusus nos deo consecrauit, & ab æterna damnatione eripuit. In latere arcæ illius, in qua tempore diluuij saluatus est Noe, ostiū quo omnia viuētia ingrediebantur, vt saluarentur, latus domini apertum lancea militis præfigurabat, per quod omnes qui ingrediuntur, à diluuiō peccatorū saluātur. Moyses quicquid operatur coram Pharaone, virga id facit, virga autem Aaron in draconem versā, virgas maleficorum Iannis & Mambri (quorum nomīnum meminit beatus apostolus Paul. 2. Timo. c. 3.) deuorauit, Gen. c. 7. quoniā Christus dominus crucis ligno diabolum deuoratum & deuictū prostauit. Virga mare rubrum diuisit, vt transiret popul. cruce dominus mare seculi, vt ad cœlestem tandem patriā deueniamus, diuisit, ne à vitijs suffocati pereamus. Petra virga percussa copiosissimæ aquæ fontem emanauit, & populis sitientis sitim extinxit: cruce dominus sanguinem suum fudit, cuius poculo spiritali recreatus fidelis populus sitim extinxit, & flāmas peccatorū. Omnis lex, omnis prophetia impletur in Christo, quoniam verba domini fidelia sunt, & facilius (si fieri posset) cœlum & terra, quàm vnus apex à lege transiret. Confundantur igitur scribæ & pharisæi, confundantur & impij Iudæi, qui vsque in hanc diem negant filium Dei, iuxta illud quod in nomine Messie Ieremias prophe-

Virga Aaron.

Virga Aaron.

Lex & prophetia omnis in Christo impleta.

Tractatus. 180. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimo sexto.

Præfigurationes de Christi. Iste nolu erunt agnoscere Iudæi.

Christi tota oratione.

1750

prophetavit c. 17. dicens, Domine, omnes qui te derelinquunt, confundentur, recedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum. Et post pauca subiunxit, Confundantur qui me persequuntur, & non confundar ego, paucati illi, & non paucati ego. Inducit super eos diem afflictionis, & duplici contritione conterere eos. Contriti sunt miseri Iudaei contritione duplici, animæ scilicet & corporis: quoniam fide Christi non admittenda nantur in perpetuum, & amissa terra promissionis dispersi sunt per universum orbem sine rege, sine duce, sine lege, sine propheta, sine sacerdote, sine sacrificio vitam degentes miseram & deploratam. Quibus rebus nulla est paganorum tam barbara natio, quæ omnino careat. Eo usque devenit, tandè gens illa misera phariseorum & scribarum turba, ut nullus iam inter ipsos reperiretur scriba, vel pharisæus, nec quisquam alios legem obsequans. Quoniam iam sepulta est synagoga, & mortifera facta est lex: quæ cum impleta sit in Christo functa est officio suo, & in oblivionem redacta, sicut scriptum est Ierem. 3. cum de adventu Messie prophetaret, In diebus illis (ait dominus) non dicent ultra, Arca testamenti domini, neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius, neque visitabitur, neque fiet ultra. Ipsos voco Iudæos in testes, dicant ubi sit arca testamenti, quæ intus continebat tabulas legis & mannae vram, & virgam Aaron quæ fröduerat. Heb. 9. Iu-

pleta est prophetia in Christo, qui est Deus verus nobis legem ferens, & testamenti novi institutor, & veteris in se adimpletor. Hic est de quo dixit David, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech: cuius figuram continebat manna, sacramenti videlicet sanctissimi corporis & sanguinis eius, quod virtus sacrosancta mater ecclesie. Virgam habemus sanctissimam eius crucem, quam adoramus, in qua ipse salutem nostram mirabiliter est operatus. Implevit officium suum arca propitiatorij, & ad nihilum redacta est: quoniam in adventu domini adimpletus est quicquid illa signabat. Quod autem dominus subiunxit de repudiante uxorem & aliam ducente, & de eo qui ab alio repudiatam ducit, idè videtur adiectum (cum dominus de adimplerione legis ageret) ut ipsi iniqui pharisæi & scribæ, qui crebro dimittebant uxores, ut alias ducerent, scirent esse contra legem, de qua gloriabantur. Vnde & beatus apostolus Paulus scribens ad Cor. 1. c. 7. ait, Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit: quod si dormierit vir eius, liberata est à lege. Et ad Ro. 7. Næquæ sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi, si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri: Igitur vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro. Perfidi autem Iudaei carnales homines dimittebant uxores, & facile libellum repudij illis dabant, & alias contra legem ducebant. Quod huius explicat beatus Math. c. 19. sic &

Manna
Eucharistie
sacramenti
figura.

Iudæorū
cōtritio
& dīstī-
patio.

q. 17
1111A

Sepulta
iacet sy-
nagoga.

q. 17
1111B
1111C
1111D
1111E

Iniqui
contra le-
gem age-
bant glo-
riabundi
pharisæi
& scribæ
q. 17
1111F
1111G

beat

beati apostoli à domino & spiritu sancto edocti scripserunt, sicque seruat sacrosancta mater ecclesia gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 182. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo sexto.*

Homo quidam erat diues qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Postquam dominus de mamonâ fieri amicos, & neminem posse Deo seruire & mamonæ docuit, cum ab auaris phariseis irrideretur, intermissis aliquibus verbis, illis ante oculos cuiusdam diuitis auarissimi proponit exemplum: quo audito saluti suæ consuleret, cum hic maximè ob tenacitatē & auaritiā damnatus in perpetuum fuerit. Vidimus Hierosolymis domus illius diuitis portam lapidibus sectis benè fabricatam, & intus atrium præteriti ædificij indicans fastum. Hæc descendentes per viam à porta Damasci cernuntur. Hic satis diues ostenditur, qui sibi non parcus erat, nec parcebat in suum usum diuitijs, quippe induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Sunt auari qui etiam sibi non parcunt, sed vt maiorem diuitiarum acervum congregent, nec manducant neque bibunt, sed parcissimi sunt. De quibus dicitur, Qui sibi nequâ est, cui bonus erit? Hic verò secundum locum auaritiæ tenebat, siquidem pretiosis vestibus utebatur, & quotidie splendide epulabatur.

Hunc nimirum pharisei imitabantur, quoniam dominus huius epulonis diuitis illis proposuit miserabile exemplum. Ex quo primum colligimus cultus superfluitatem redargui à domino, & per consequens aliquando esse posse crimen lethale, aliquando graue, aliquando leue secundum fastus excessum, & secundum intentionem facientis. Quod autem legimus in beato apostolo Paulo de fœminis ad Timo. 1. c. 2. de viris etiam intelligendum censemus suo modo. Ait enim, Volo ergo viros orare in omni loco, leuantes puras manus sine ira & disceptatione. Similiter & mulieres in habitu ornato, cum verecundia & sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Idem beatus Petrus epistola. 1. c. 3. ait, Similiter & mulieres subditæ sint viris suis. Et post pauca, Quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus: sed qui absconditus est homo cordis in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples. Sic enim aliquando & sanctæ mulieres sperantes in Deo ornabant se, subiectæ proprijs viris, sicut Sara obediebat Abrahamæ, dominum eum vocans. Miser hic diues omni vestiebatur cultu purpuræ & byssi, & epulabatur quotidie splendide: nullus præteribat dies quin opipare & lautè vesceretur. In hoc intemperantiæ redarguitur; quippe cui non sufficebat diebus festis

Superfluitas ita redarguitur.

Mulierum nimius cultus & ornatus prohibetur.

Authoris testimonium.

Gula & intemperantia multipliciter offenditur Deus.

stis & solemnitatibus aliquid addere mē-
sæ, sed quotidie epulabatur splendide.

In quo, & in qualitate etiam & varietate ciborum gula notatur. In hoc enim peccato multipliciter offenditur Deus, dum quod pauperibus posset distribui, superflue expenditur: deinde in sumptione superflui cibi, in transgressione ieiuniorum, in vanitate qua sæpe accidit hæc fieri, & in alijs multis peccatis quæ ex gula nascuntur, sicut scriptum est, fedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere, Exo. 32. Attenuatur deinde vita humana, & occisores sui sunt gulosi. Plures occidit gula, quam gladius. Omnem deinde inutilem reddunt medicinam: quam creauit altissimus, & vir sapiens non abhorrebit illam.

Ecclesiastici. 38. Et ibidem, Honora medicum propter necessitatem, etenim illum creauit altissimus. Ecclesiastici etiã 37. dicitur, In multis escis erit infirmitas, & auiditas appropinquabit vsque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est, adijciet vitam. Profectò si in cubiculo aliquo includerentur varietates dapium quæ apponuntur mensis diuitum, & sequenti die aperto ostio quis ingrederetur, foetore ferre non posset, & cateruas vermium diuersorum postridie inueniret. Tot sunt varietates ferculorum, & contrarietas in ipsis cibis diuersa. Si autem tantus in vna domo repositorum ciborum adiuicem mistorum esset foetor, & vermium multitudo, vt nemo ferre posset, quid faciet miserum corpus onustum omni

Plures occidit gula quam gladius.

Ciborum varietas & multitudo sit multum, mortifera.

die tanta varietate & diuersitate ferculorum? Profectò nihil aliud, quam extenuare vitam, grauare salutem, morbosque multivarios generare, quibus non potest subuenire medicina, nec agnoscere medicus. Si enim in aliquod sterquilinum ex diuersissimis immunditijs coaceruatum infunderes acetum rofaceum per tres, vel quatuor dies: deinde die quinto illi superfunderes pharmacum casia, agarico, radiceque barbara confectum, nõne risui futurus esses omnibus, & frustra ad euacuandum foetorem & corruptionem sterquilini operam dares? Oleum certè & operam (prout dicitur) perderes. Sic igitur diuitum corpora, quæ varijs ciborum condimentis aluntur, cum volunt curare vel sanare medici, nihil profunt potiones ex diuersis floribus, herbisque confectæ, nihil pharmacum optimis compositum radicibus. Sic enim uerò contigit huic epuloni diuiti, qui citò mortuus est. Nos igitur caueamus ab opulentis mensis, varijsque cibarijs, in quibus est infirmitas animæ (quoniam peccatum est ex septem capitalibus gula) & breuitas vitæ, quoniam propter crapulam multi obierunt, & qui abstinens est, adijciet vitam, adijciet etiam dum viuit, salutem. **Quæ** duo quandiu in hoc corporis ergastulo sumus desideranda secundum Platonem maximè sunt, videlicet, mens sana in corpore sano. Sic etiam reddemur aptiores & promptiores ad bona opera exercenda, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cū patre, & spiritu sancto est ho-

Abstinens vitam & sanitatem producit.

nor.

nor, gloria, & imperium per omnia se-
cula seculorum. Amen.

*Tractatus. 182. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo sexto.*

ET erat quidam mendicus nomine La-
zarus, qui iacebat ad ianuam eius, vlce-
ribus plenus, cupiens saturari de micis, qua
cadebã de mensa diuitis, & nemo illi dabat.
Sed & canes veniebant & lingebant vlcera
eius. Grande spectaculum, proposuit dñs
ante oculos pharisæorum. In delicijs do-
mi degit diues epulo: ad eius domus ia-
nuam iacet Lazarus mendicus. Consi-
deremus charissimi immensam prouid-
entiam Dei, & quod beatus apostolus
Paulus. 1. ad Timoth. 2. cum obsecraret
illum orationes & preces fundere pro
regibus & omnibus in sublimitate con-
stitutis, adiecit dicens: hoc enim bonum
est, & acceptum coram saluatore no-
stro Deo, qui omnes homines vult sal-
uos fieri, & ad agnitionem veritatis ve-

Quare
Deus dil-
ponat
pauperes
petere
ante fo-
res diui-
tum.

nire. Voluit dominus salutem ante ia-
nuam diuitis epulonis exponere, ne dã-
naretur, sed eleemosynis peccata sua re-
dimeret: cum autem esset auarus nec fo-
ris pauperes alendos quæreret, ad ianuã
illi mendicum constituit, cuius si susci-
peret curam, forte non dãnaretur. Quo-
ties enim domum ingrediebatur, quo-
ties exibat, ante oculos pauperem vlce-
ribus plenum cernebat. Multæ domus
erant in Hierusalem, multique viri, &
mulieres, ad quorum ianuam, si iaceret
mendicus Lazarus, & eleemosynã acci-
peret, & quod possent illi medica men-
ta præberent. Sed mira utique prouidẽ-

tia Dei ante diuitis huius ianuam poni-
tur, ne, qui pauperes non quærebat, cõ-
quereretur se non nosse pauperem vel
egenum: ante eius igitur oculos con-
stituitur mendicus, & mendicus vlceri-
bus plenus, vt tanto morbo affectus ho-
mo oculos diuitis ad pietatem moueret:
nihil tamen profuit huic epuloni diuiti
salus, quam illi Deus ante oculos collo-
cauerat. Et vt noscamus qualis domi-
nus domus est, tales & seruos esse: &
nemo illi dabat, nec micam tantorum ci-
borum quisquam illi præstabat, sed dif-
currentibus huc ac illuc seruis, & cati-
nos plenos diuersorum ciborum appo-
nentibus inmensa, & reportantibus,
nulla mendici cura erat. Canes sequen-
tes naturam lingebant vlcera eius, quasi
ostendentes diuiti & seruis eius homi-
nis miseriam, & ad misericordiam illos
prouocantes. Sæpe enim uero cū ratio-
nales simus à brutis increpamur, quẽ-
admodũ asina reprehẽdit Balam nu. 22.

Quod & beatus apostolus Petrus .2. epist.
cap. 2. adduxit in exemplum ijs qui cor-
habent auaritiæ & alijs deditum vitijs:
Secuti, inquit, viam Balam ex Bosor,
qui mercedem iniquitatis amauit, cor-
reptionẽ vero habuit suæ vesaniæ: sub-
iugale murum animal in hominis vo-
ce loquens prohibuit prophetæ insipiẽ-
tiam. Canes porro non loquentes, sed
vlcera lingentes Lazari, & oculos epu-
lonis & seruorum eius intentos in mẽ-
dicum faciebant, & illos ad eius suble-
uandam miseriam prouocabant: qui ta-
men duriores saxi pauperis non mise-
reban-

Qualis
Dominus
talis ser-
uus.

A brutis
aliquan-
do argu-
imur in
pietatis.

rebantur, qui forte non tacebat diuite in-
 grédiente domum & exeunte: quoniã
 mos pauperum est voce suam propala-
 re miseriam, & eleemosynam etiã vo-
 ciferando postulare. *Sed nemo illi dabat.*
 Impletum est in hoc miserrimo diuite
 epulone, quod scriptum est prouerbiorũ
 2. Qui obturat aurem suam ad clamo-
 rem pauperis, & ipse clamabit, & non
 exaudietur. Quis vnquam audiuit simi-
 le, vt diues ille opibus abundans singu-
 lis diebus exiens & reuertens domum,
 nec illi panis frustum in cibum largi-
 tus sit ipse, nec etiã domestici eius? Sus-
 picor multis præcedentibus peccatis (si-
 cuti pharisæis euenit) in hanc deuenisse
 extremam cæcitatem, vt nec pauperis,
 quem quotidie cernebat misereretur:
 ideoque exemplũ hoc ante oculos pha-
 risæorum obijcitur, quoniam ipsi viden-
 tes omnibus diebus dominum prædicã-
 tem, & miracula magna facientem ex-
 cæcati sunt, quemadmodum dicitur sa-
 pientiæ. 2. Excæcavit enim illos malitia
 eorum. Forte diues hic diuitias vsuris,
 & iniustis exactionibus & alijs illicitis
 modis aggregarat, sicut & pharisæi, qui
 erant auari, & deridebant dominũ con-
 tra diuitias male partas ac male posses-
 sas prædicantem, & proluxæ orationis
 specie viduarum domos comedebant,
 Matth. 23. forte etiam ex hæreditate in-
 iusta possidebat: sed quia à domino de
 hoc non arguitur, illum nos ne accuse-
 mus de acquisitis diuitijs, sed de duritia
 cordis, & auaritia tenacissima in retinẽ-
 dis, nec quicquam pauperibus elargien-

do. Quod manifestissimè comprobatur
 ex hoc, quòd nihil illi curæ fuit de pau-
 pere ante ianuam propriã iacente, nedũ
 de alijs quos non videbat. Superbia huius
 & crapula videntur hanc cordis duritiẽ
 præcessisse: quæ vitia diuites comitan-
 tur. Cum enim amplas possident opes,
 alios despiciunt, & omnibus volunt an-
 teferri: deinde mollibus & pretiosis ve-
 stiuntur, epulanturq; splendide, hæc au-
 tem libidinem prouocant: & sic multis
 præcedentibus vitijs deuenitur ad cor-
 dis duritiem. Quemadmodum enim
 corpus multis diuersisque abundans hu-
 moribus, tumorem exterius emittit vl-
 cerosum: sic etiam anima multis abun-
 dans peccatis exterius durissimũ in mi-
 sericordiæ tumorem ostendit, nihil de
 miserijs pauperum curans, nihil ob vi-
 duarum & pupillorum miseriam, quã-
 tumcunque egeant, eius viscera com-
 mouentur. Commouebantur canes ad
 lingenda vlcera Lazari mendici, & nõ-
 quam commotus est diues epulo ad mi-
 ferendum, & cibandum illum. Sed &
 lamix (inquit Ierem. Tren. 4.) nudaue-
 runt mãmam, lactauerunt catulos suos:
 filia populi mei crudelis quasi struthio
 in deserto. Cum lamix sint in nutrien-
 dis filijs cæteris animalibus crudeliores,
 nihilominus lactant illos: struthio autẽ
 nunquam pullos suos excudit, sed oua
 sub sabulo abscondit, quasi nunquam il-
 la peperisset. Sic fecerunt auari pharisæi,
 fecit & hic diues epulo. A quorum nos
 consortio liberet dominus noster Iesus
 Christus gratia sua, cui cum patre, &

Vitia di-
 uitias co-
 mitãtia.

Pharisæi
 auari, &
 obcæca-
 ti.

spiri-

Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorū. Amen.

Tractatus. 183. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo sexto.

Factum est autem ut moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinu Abrahamæ, mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno. Eleuans autē oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longè, & Lazarum in sinu eius. Misertus misericors & pius Deus noster, voluit requiem præstare Lazaro sic afflicto, vlceribus pleno, & fame cruciato. Non enim obliuiscetur (vt ait David) misereri Deus, sed qui omnes homines diuites efficere potuit, aliquos fecit pauperes, vt sic vitam humilibus pauperibus præstaret æternam, & diuitum misereretur quia limēta pauperibus præstarent. Purgatus fuit Lazarus illa sua inedia, & vlcere illo, cum dicatur portatus ab angelis in sinum Abrahamæ. Limbus, in quo iusti expectabant a pertionem ianue regni cœlestis, sinus Abrahamæ dicitur propter fidem qua excelluit Abraham, cui repromissus est aperte saluator. In semine tuo (ait Deus Gen. 22.) benedicentur omnes gentes. Quod exponens beatus apostolus ad Gal. 3. Non dicit (inquit) seminibus, quasi in multis, sed in vno qui est Christus. Dicebatur autē sinus, quod in sinu patris, vel matris requiescere & foueri filij paruuli consuescant. Abrahamæ autem propter singularem fidem & repromissionē, quam de Christo habuit, tribuitur pattam limbus tanquam sinus eius, ita vt diceretur requiescere Laza-

rus in sinu eius. Et quia ipse Abraham fuit diues valde in possessione auri & argenti, Gen. 13. fuit etiam misericors in pauperes & peregrinos: Lazarus è domo diuitis avari ducitur ab angelis in sinum diuitis pauperes nimium diligentis, & illis largissimè subuenientis patroni. *Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno.* Hoc accipimus quoad animam, nam corpus in sepulcro suorum sepultum reputatur. Sepeliretur autē pompa magna (vt consuevit cæcus hic mundus sepelire diuites) magnis luminaribus, qui in tenebris iacebat inferni, magnis eiulatibus suorum, qui perpetuò cruciabatur igne. Mendicus autē Lazarus, cuius corpus lingebant canes, sepeliretur ab aliquibus duobus plebeis, ne corpus ob horrorem à transeuntibus videretur, cuius anima ab angelis deportata cū iustis requiescebat. Non desunt qui suspicentur hunc epulonem corpore etiam detrusum in infernū, eo quod dicatur sepultus in inferno, quodque ad linguæ refrigerium aque guttulam sibi immitti à Lazaro postularet. Sed hoc non videtur rationi consentaneum, cū enim vltius dicatur, vt etiam Lazarus intingat digitum suū in aquam, & mittat in linguam meam, diceremus Lazarum habere corp⁹ si habuit digitum, ibique esse aquam, quod est absurdum. Vnde aperte apparet sepultum fuisse in inferno quo ad animam, & Lazarum in sinum Abrahamæ deportatum quoad animam, & vtriusque corpus in vltimo iudicio cum ceteris resurrectorum.

Vel

Diuites facti sūt propter pauperes, & vlcissim.

Sinus Abrahamæ limbus dicitur.

Alia ex-
positio.

Distãtia
longa in-
ter bonos
& malos

Vel potest litera sic benè coaptari ad om-
nem ambiguitatem tollendam. *Mor-
uus est autem & diues, & sepultus est.* &
hic fiat punctus: deinde legatur, *In infer-
no eleuans autem oculos suos cum esset in
tormentis, vidit Abraham à longè, & La-
zarum in sinu eius.* A longè videntur sal-
uati, quoniam longè à peccatoribus sa-
lus, quia iustificationes tuas non exqui-
sierunt, inquit Dauid. Longissima di-
stantia est inter bonos & malos. Vide
non credentium, vide non miserentiũ
statum, vide damnatorum desperatam
salutem. Propè ante ianuam habuit hic
Lazarum, nunc autem finita breuitate
vitæ iam illum cernit à longè. Sic con-
tinget non credentibus, vt nunc conti-
git huic maledicto diuiti epuloni non
miserenti. O si consideraremus tãtis per-
dolorem damnatorum, & quibus ex
causis damnati sint: proculdubio recede-
remus à malis, finemque peccatis im-
poneremus. Qui aliena possidet, restitue-
ret, qui carnalis est, cessaret à libidine,
qui gulosus, temperantiam amplectere-
tur, qui diues, pauperibus libenter distri-
bueret. Non enim sine causa Dauid psal-
mo. 9. ait, *Conuertantur peccatores in
infernum, omnes gentes quæ obliuiscũ-
tur Deum.* Nec in inferno est conuer-
sio à peccatis, vbi supplicium æternum
est, & perpetua in peccatis obstinatio.
Ibunt hi (inquit dominus Matt. 25.) in
supplicium æternum, iusti autem in vi-
tam æternam. Conuersio ergo in infer-
ni consideratione intelligenda est: qui
enim hoc attentè considerat, conuerti-

157

tur, & recordatur Dei, etiam si longo
eius sit tempore oblitus. Ex hoc autem
quod ait, *Vidit à longè Lazarum in sinu
Abraham,* oritur apud theologos agitata
quæstio, quæ facillè soluitur si tempus cõ-
sideretur. Neque Dei essentiam, nec glo-
riam beatorum, quæ in hac visione &
fruitione consistit, videre possunt dam-
nati: repugnat enim statui eorum diui-
na visio, cum sint in peccatis obstinati,
& perpetuis mancipati supplicijs: cre-
dunt nihilominus locum esse beatorũ.
Cæterum in sinu Abraham eos qui secu-
riam suæ erant salutis, poterant dam-
nati Deo permittente videre, quoniam
nihil illis hoc gloriæ, aut felicitatis con-
ferebat: quemadmodum nec videre hu-
manitatem Christi, quia in die iudicij
nullam præstabit felicitatem damna-
tis. Propterea poterat diues epulo Deo
permittente videre Lazarum in sinu
Abrahæ. A longè tamen vidit, quia mul-
tum distat inferni locus (qui est in cen-
tro terræ) à limbo patrum, qui est supra
infernum in eminentiori loco. Conside-
ratio autem beatorum damnatis nullũ
affert refrigeriũ, immò penam auget,
dum se vident amisissè tam breui tem-
pore, & pro caducis rebus æternam fœ-
licitatem, quam Dei gratia & bonis acti-
bus potuissent promereri. Quandiu ve-
rò est tempus acceptabile & dies salutis,
vnusquisque cõsideret huius diuitisepu-
lonis mensam, vestes, vitam, & paupe-
ris obliuionem, quem quotidie cernebat
ad suam iacètem ianuam vlceribus ple-
num: finemque ei⁹ ante oculos statuat,

Damnati
nec Deũ
vident,
nec bea-
torũ glo-
riam.

Inferni
& limbi
fitus.

&

& finem patientis Lazari speculetur, vt his considerationibus occupatus potius eligat vlcera & famem Lazari, quam mensam & diuitias huius dānati epulonis. Vt sic tandem ab huius seculi illecebris liberatus, mereatur ingredi & inhabitare æternam fœlicitatem, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per oīa secula seculorū. Amen.

¶ *Tractatus. 184. in euangelium beati*

Lucæ ex cap. decimo sexto.

ET ipse clamans dixit, Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham, Fili recorde quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Misericordiā postulat immisericors, & auarissimus diues interpellat Abraham, patrēq; appellat. Ex quibus verbis colligatur diuitem hūc fuisse Iudæum: quod cōfirmatur dū illum filiū Abraham dicit. Natura enim filius erat Abraham cū Iudæus esset, moribus verò fili⁹ eius, in cuius nūc domo perpetuis cruciatibus est deputatus. Nam cum dñs discedere à se iuberet dānatos, *Matt. 25. ait, In igne æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Domus ergo edificata est infernalis diabolo & eius angelis: hanc tamen Dens etiam dānatis hominibus constituit habitationē, vt cum illo habitent & cruciētur, cuius uiuentes socij & imitatores fuisse reperiuntur.*

Iusto enim uerò Dei iudicio vnusquisq; socius post hanc vitā constituitur eius, cui⁹ dum vixit etiā socius fuit. Ideo beatus apostolus Paulus, *1. Cor. 10. Corinthios hortatur dicens, Nolo autē vos fieri socios dæmoniorū. Non potestis calicē dñi bibere, & calicem dæmoniorū: non potestis mensæ dñi participes esse, & mensæ dæmoniorū. Voce magna interpellauit Abraham diues hic, nec exauditus est. Tunc inuocabūt me, & non exaudiam. Prouer. 1. Nam licet interpellantē audiuerit, attamen quia quod ille postulabat non concessit, dicitur non exaudire. Parum dānatus misericordiæ postulat, nec obtinet, cui tot. tantaq; donata sunt viuēti, quibus si benè vteretur, vnā cum Lazaro reficeretur. Nec existimandum est (vt superiori tractatu iam diximus) dū legimus postulasse aquæ guttā digito Lazari infundendā in linguā suā, corpore illū cruciari, nam oporteret etiā fateri habere corpus Lazarū, & sic vtrūq; iam corpore circumdarū, illū poenā, Lazarū vero requie potiri. Quod est cōtra veritatē beati apostoli, qui *1. Cor. 15. ait, Nunc autē Christus resurrexit primitiæ dormientiū, quoniam quidē per hominē mors, & per hominē resurrectio mortuorum, & sicut in Adā omnes moriūtur, ita & in Christo omnes uiuifcabuntur, vnusquisq; autē suo ordine: primitiæ Christi, deinde ij qui sunt Christi, qui in aduentū eius crediderunt. Idē Apostolus Ioannes cōfirmat Apoca. 1. dicens, Gratia vobis & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est, & à septē**

Qualis fuit in hac vita societas, talis etiā erit in futura perpetua.

Resurrectio a mortuis,

Ante
Christū
nemofur
rexit per
petuū vi
cturus.

Spiritus qui in cōspectu throni eius sunt,
& à Iesu Christo qui est testis fidelis, pri-
mogenitus mortuorum, & princeps re-
gum terre. Illud igitur Matt. c. 27. Mul-
ta corpora sanctorum surrexerunt, acci-
piendum est post resurrectionem eius,
namq; ante domini resurrectionem ne-
mo resurrexit perpetuū victurus, cum
mortui iterū sint quos dominus suscitauit,
& quos aliqui sanctorū Dei gratia
suscitauerunt. Dñs enim est primogeni-
tus mortuorū, & primitiæ resurgentū.
Tunc monumenta quæ in eius passione
aperta sunt, eo resurgente primo mor-
tuos suos resuscitados perpetuū victuros
reddiderūt, qui apparuerūt multis. Itaq;
quod de lingua loquitur diues, & de La-
zari digito postulat, idē dicit, quod pro
illo gule peccato quod lingua percipitur,
cruciabatur: & quia nec gutta aque, nec
frastū panis dedit mendico, dū cruciatur
digitum aqua intinctū postulat ad refri-
geriū. Hoc etiā cōprobat ex eo quod
dicitur vidisse Abrahā, cuius non quidē
corpus, sed animā, nec oculis carnis, sed
mente vidit. Sic dicitur Deus Abrahā,
Deus Isaac, Deus Iacob, cū vita sancti
essent, quia secundū animā viuunt, quod
Deus comprobant Matt. 22. Flamma tor-
quetur diues in anima, quoniam ignis ille
animam cruciat vehemētē, est quippe
diuinę iustitię instrumentū. Semper dñs
pœnam sensus per ignē fieri manifestat
dicens, & iterum, atq; iterum repetens
Marc. 9. Vbi vermis eorū non moritur,
& ignis nō extinguitur. Ecce diues non
queritur de detentione tantū, sed de cru-

ciatu dicens, *Quia crucior in hac flamma.*
Nec liberationē ex postulat (nouerat cer-
tē pœnā esse perpetuā) sed de refrigerio
agit gutta aque prestando. Cui misero
respōdetur, *Fili, recordare quia recepisti bo-
na in vita tua, & Lazarus similiter mala.*
Non negauit bona tēporalia bona esse,
quorū tñ vsus iniquus per avaritiā &
gulā malus fuit: nam si mala essent bona
tēporalia, non illi diceret Abrahā, *recepisti
bona in vita tua*, præsertim cū & ipsum
legamus Abrahā fuisse diuitem in pos-
sessione auri & argēti. Gen. 13. Mala au-
tem recepisse Lazarū ab ipso diuite epu-
lone proculdubio constat ex sacro euan-
geliō, cui nec diues, nec quisquam illius
domus frustum panis tribuit. Illud ma-
lum erat non dantium, sed bonum fuit
Lazari patientis. Mala erant igitur quę
passus est Lazarus in illa avarissima do-
mo, sed illi patienter toleranti bona fue-
re. Itaq; à te diues Lazarus suscepit ma-
la, quibus patienter vsus requiem me-
ruit; tu bona suscepisti, quib; bonis ma-
le vsus es. Ideo Lazarus nunc consolatur
tu verò cruciaris. Non dixit beatus est,
quoniā vsq; ad descensum dñi in limbū
cum in cruce expirauit, non erat ibi feli-
citas, quia diuina nō cernebatur esētia,
sed consolatio quæ dā dum ibi existentes
in loco salutis repositos, se esse sciebant,
expectantes mūdi redemptorem. Ideo
iam iam eorū beatitudine appropin-
quante dominus latroni in cruce non
consolationem, sed felicitatem æternam
promisit dicens, *Hodie mecum eris
in paradiso.* Paradisus ibi non pro loco

Mala pa-
ciēter to-
lerati, bo-
na fiunt.

Beatorū
felicitas
quādo in-
ceperit.

Refrige-
rio
a
mortalis.

Ignis ani-
ma dam-
nata cru-
ciatur.

delicia

deliciarum corporalium ponitur, quippe animis locus deliciarum Deus ipse est, non poma arborum, aeris uè temperies, & cætera quæ leguntur de paradiso terrestri, in quo Deus posuit primum hominem, quem formauit. Habemus igitur ex hac litera nullum præstari refrigerium animabus dånatorum, quibus etiã aque gutta denegatur. Talis nimirum pœna nec satis potest imaginari, neq; excogitari. Vnusquisq; igitur totis viribus cõten dat corpus & terrena despiciere, bonisq; semper operibus intendere, quibus mereatur ad gaudia peruenire cœlestia, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cū patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per oia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 185. in euangelium beati

Lucæ ex cap. decimo sexto.

ET in his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatum est, ut hinc qui uolunt transire ad uos, non possint, nec inde hinc transire. Habemus ex hac sententia beatorum felicitatem esse perpetuam, neque aliquem beatum posse damnari: habemus & hortendum dictum, dånatorum nequam posse saluari. Hæc est lex euangelica, hic finis hominum in mundo salutem, quibus vel nulla, vel minima cura est propriæ salutis. Ita obli ti supplicij æterni uiuunt, ac si non esset hæc Dei firmata stabilisq; sententia, *Chaos magnum firmatum est.* Cum dicit firmatum, intelligendum est sic à Deo inuictibili lege esse sancitum, ut hinc à loco in quo sunt boni, qui uolunt ad uos in inferno posi-

tos transire non possint, neq; inde huc aliquis transire. Satisfecit Abrahamæ epulonis auari in inferno ardentis postulationi, cum ostendit à Deo firmatum esse neminem à loco iustorum ad eum posse aque guttam asportare, neque ipsum vel alium in inferno damnatum posse transire in locum refrigerij iustorum. Chaos magnum, confusamq; distantiam significat, ita ut nec mente possit comprehendere. Quis enim poterit mente comprehendere quantum distet à cœlo infernus, quantum distabat libus, de quo tunc respõdebat Abrahamæ, ab inferno, & (quod hoc significat) quantum distat bonum à malo, Deus à Dæmone, saluus à dånato? Quod enim D. Paulus. 2. Cor. 2. ait, Quod oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus ijs qui diligunt illum: sic equidem dicere possumus, quod nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ parata sunt tormenta dånatis. Chaos ergo magnum firmatum est, ut non possit aliquis à cœlo succurrere in inferno positus, neque ab inferis aliquis ascendere ad superos. Concluda sunt itaque his duobus finibus omnia, quorum alter est felicitas sempiterna, sub quo etiam purgatorium intelligimus, cum purgatorius locus medijs sit eorum qui in cœlorum regno locandi sunt: in quo feces iustorum purgantur, uenialium peccatorum scilicet, & pœnitentiarum non solutum pro grauioribus peccatis, iam quo ad culpam remissis. Itaque quoties hos

Anima-
bus dam-
natorum
nullum præ-
statur re-
frigerium.

colunt
im, celi
na, x, x
aliqui
funt.

ala pe-
ter to-
ati, bo-
funt.

Beatorum
nemo dånari,
nec dånato-
rum sal-
uari po-
teat.

ea torum
licitas
ã do in
perit.

ad roni
monia
diti ou
Chaos.

aniqui
stom et
-iuro de
uati est
-obitac
-abur

Purgato-
rius locus

mm ij duos

duos hominis fines cōstituímus, sub hoc beatorum fine semper purgatoriū tanquam mediū aliquibus necessariū intelligimus. Dānatorum alter est finis, in quo non purgantur, sed grauissimè puniuntur peccata. Cū igitur duo tantū sint fines hominū perpetuò duraturi, & vita humanabreuis sit, & inter hos duos fines cōstituta, vnusquisq; consideret actus suos, mores excogitet, & quò tendit aduertat. Nempe viatores sumus, & nihil intulimus in hunc mundum, sed neque hinc aliquid præter merita, vel peccata nobiscum portare possum⁹. Quomodo ergo pro tam paruis rebus, vt sunt diuitiæ seculi, oblectamenta carnis, & quæ tam cito volat, amittere volumus felicitàte perpetuā, pœnamq; incurrere sempiternā? De qua Isa. 33. ait, Quis poterit habitare de vobis cū igne deuorante, aut quis habitabit ex vobis cū ardoribus sempiternis? Cum etiā ipsa mortis dies ita nobis incerta sit, vt vel ideo nos misericors Deus Indies cautiore redderet & à peccatis retraheret, quis non mirabitur hominū curas, sollicitudines, rixas lites, libidines, escarū varietates, & quasi in hoc seculo perpetuò virtuti esset, diuersas negotiationes? Quòd si longè à nobis Deus morituros amouisset, ita vt possemus dubitare quid de illis actū esset, error noster tantillam posset (& si irrationabilè) excusatione accipere: verum cum apud nos maneat mortis, & manibus nostris sindone inuoluantur, in terraq; sepeliatur, quæ nos a mentia cœpit, quam incurrimus frenesim, quæ patimur lethargum,

cum filius videat patrem sepultū, & ipse tanquam à lege mortis immunis incipiat epulari, iocari, ludere, turba famulorum equorumq; pompa iactari, diuitijs quas pater reliquit, alias aggregare, & tanquam nunquam moriturus prohibitu viuere? O genus humanum, humanum genus quæ te dementia cepit? Vt quid diligis vanitatem & quæris mendaciū? Mentitus est patri & proavis tuis mundus, proculdubio metietur & tibi. Mentita est illis vita, quam longiorē sibi promittebant: mentietur & tibi. Diuitiæ illis mentitæ sunt, mentietur & tibi. Delectationes carnis illis mentitæ sunt, mentietur & tibi. Et impletur quod scriptum est, Et mentita est iniquitas sibi. Ipsamet peccata mentiuntur homini, cum in illis oblectari cœperit, tanquā à texente tela præciditur. Hoc appellauit David ps. 39. insanias falsas, laudans virum qui se à carnis & seculi separauit blanditijs. Beatus (ait) vir cuius est nomē domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Falso insanimus dum in humanis confidimus, quoniam falsa sunt omnia hæc transitoria. Sic enim dicimus aurum falsum, aurichalcum videtur aurum, & non est, stannum argentum videtur, & non est. Sic status nostri, redditus, diuitiæ, & quicquid est in mundo insania falsa est, videntur aliquid, & nihil sunt, & si in se aliquid sunt, corpus namque habent, & pretia sua, nobis tamen nihil sunt cum falsa sint: quia Dormierunt sonum suū, & nihil inuenerunt omnes

Fines hominum
duo tantum.

Inopinata mors
& breuitas vite
consideranda.

amant
mal. and
murtol
pignific
vt vult
sicut

Mundus
fallax, mendax, & in
sanis ple
nus.

inost
al. om
con, in
o. 2. 2.
al. m
og. m

viri